

Cerkveni

GLASILO SLOVEN
SKIH CERKVENIH
GLASBENIKOV

Glasbenik

ŠT. 1, 2

JANUAR ♦ 1937 ♦ FEBRUAR

LETO 60

Ob nastopu dveh jubilejev.

Leto 1937, ki ga pravkar pričenjamo, nam prinaša dva posebno pomembna cerkvenoglasbena jubileja: 60-letnico Cecilijinega društva za ljubljansko škofijo in z našim društvom spojenih ustanov: orglarske šole v Ljubljani in »Cerkvenega Glasbenika« ter 100-letnico rojstva našega prezaslužnega cerkvenega glasbenika in skladatelja Antona Foersterja.

Jubilejno leto našega društva nam bo nudilo priliko, da se bomo zopet nekoliko ozrli v naše dosedanje in bodoče delo: da bomo pogledali v začetke slovenskega cecilijanskega gibanja, pregledali razvoj naše cerkvene glasbe v minolih 60. letih, ugotovili naše dosedanje uspehe in neuspehe in si postavili naloge za bodoče društveno delo. Čas gre svojo pot. Prinaša nam zdaj take zdaj drugačne razmere, zdaj te zdaj druge bolj pereče potrebe. Tudi naše društvo mora to upoštevati. Pa kljub temu, da mora tudi naše društvo svoje delo prilagoditi raznim časovnim potrebam in reševati zdaj ta zdaj ona bolj važna praktična cerkvenoglasbena vprašanja, glavni namen in cilj našega društva in obeh njegovih glavnih ustanov: šole in lista ostane in mora ostati isti, da vedno vztrajno in dosledno delamo za prospeh in procvit resnično dobre, dostojne cerkvene glasbe na Slovenskem, glasbe, ki ji je poglavitni smoter čast božja in spodbuda vernikov, vse delo pa v tesnem in zvestem naslonu na ukaze in določila Cerkve.

V počastitev 100-letnice Anton Foersterjevega rojstva bomo prinašali v letošnjih glasbenih prilogah predvsem njegovo še nenatisnjeno »Missa Quilisma«, zloženo za mešani zbor, orgle in orkester. Maša bo izšla — če Bog da — v treh prilogah po 8 strani, tako da bodo naši naročniki skladbo imeli v rokah celo že do srede maja. To Foersterjevo slovesno mašo nameravamo izvajati v ljubljanski stolnici pri letošnjem slavnostnem društvenem občnem zboru, ki bo jeseni okrog godu sv. Cecilije. Celotno proslavo Foersterjeve stoletnice pripravlja Cecilijino društvo skupno z Glasbeno Matico v Ljubljani. O vsem bomo še poročali. Za-

enkrat pa pozivamo naše cerkvene pevske zборе, naj letos prav mnogo izvajajo Foersterjeve skladbe: njegove pesmi iz Cecilije in raznih drugih izdaj, njegovo slovensko mašo v čast sv. Ceciliji, njegov Tebe Boga hvalimo, njegove latinske maše, graduale, ofertorije in motete. Upamo in pričakujemo, da bodo tudi svetni pevski zbori posvetili letos Foersterju dolžno pozornost. Torej na delo!

Dr. A. Dolinar:

Zgodovina katoliške cerkvene glasbe.

(Dalje.)

Glasbeni zgodovinar Ursprung¹ točno razlikuje med splošnim preporodom verskega življenja, ki je v 19. stoletju zajel Evropo — posebno še Nemčijo — in med cecilijanskim obnovitvenim gibanjem: to ne znači namreč docela novega razdobja v cerkveni glasbi, ampak odvarja novo razvojno stopnjo v okviru celotnega verskega obnovitvenega gibanja; v tej razvojni stopnji (cecilijanskem gibanju) pa umetnostne zahteve niso toliko upoštevane kot predvsem liturgične. Središče prvega (splošne reforme) je München, dočim je Regensburg trdnjava cecilijanizma. Visoko nad zarezo, ki leži med obema tokoma, se pa boči delo onih mož, ki so časovni cerkvenoglasbeni slog gradili in tudi dovršili — na podlagi klasicistično-romantičnih ali novo romantičnih umetnostnih naziranj, deloma pa tudi na osnovah preporodnih stremljenj kot takih. Prvima dvema — Lisztu in Brucknerju — se kot tretji priključuje J o Ź e f R h e i n b e r g e r. Pripadal je spočetka ožjemu Wagnerjevemu krogu, vendar je kmalu našel svoj osebni glasbeni izraz, kjer se tehnično obvladanje in notranje občutenje med seboj ravnotežno dopolnjujeta. Njegov izraz je povsem globoko liričnega značaja, istotako tudi njegov polifonski stavek (Bülow ga je imenoval prvega kontrapunktika), ki je prepojen s toliko milino in solnčnostjo, da z naravo Germana ni tako lahko spojljiv; kljub temu pa zraste njegov stavek do tolikšne moči in veličanstvenosti, da poslušalec prevzet zastrmi. Ne izgublja se v podčrtovanju besedne ali stavkovne vsebine: glavno liturgično misel rad zajame in jo v jasno dojemljivi obliki z izraznimi sredstvi klasicistično-romantične dobe dovoljno osvetli. Njegove cerkvene skladbe — latinske maše, moteti, Stabat mater — značijo glasbena dela odličnega in nad povprečnostjo stoječega značaja: kot praktični cerkveni glasbenik je zborovske težnje najboljše poznal. Značilne so osnove šesterih mašnih delov v splošnem, posebej pa še zlasti zanimivi nekateri zbrani pododdelki, n. pr. Et incarnatus est, potem pa sicer ozko zgrajena, vendar notranje močna stopnjevanja v Sanctusu, dalje v pastoralnem ozračju gibajoči se Benedictus — stavek, ki se pomika kaj rad v lahko tekočem 6/8 ritmu v kanonično vodeni polifoniji. Njegovo mašo v »Es« duru za

¹ Otto Ursprung: Die kath. Kirchenmusik (str. 278).

2 zboru štejejo k najčistejšim vokalnim mašam 19. stoletja. Zbirka motetov (op. 58) je najlepši sad truda, ki je vzrastel na Palestrina-Bachovi polifoniji. Zvezo vokalnega stavka z orglami je znal Rheinberger spojiti v enoto kot malokdo. Tudi svetni glasbi je posvetil mnogo truda; z orglami zna pričarati celoten orkester: s svojimi orgelskimi skladbami odločno posega v razvoj orgelske koncertne literature. Pojava Brucknerja in Rheinbergerja v cerkveni glasbi v dobi, — ko je v svetovni glasbi bila osrednja osebnost Rihard Wagner — je cerkveno glasbo kaj dostojno predstavljala in bila do Wagnerja v dostojni oddaljenosti: času primeren vokalni in z orgelskim spremljevanjem opremljeni cerkveni slog se je tu porajal. Rheinberger se je rodil l. 1839 in je v novembru 1901 v Münchenu umrl. V letih 1851—1854 je bil učenec Kr. konservatorija istotam in je vse življenje tu tudi deloval najprej kot učitelj za teorijo in orgle, pozneje kot vodja šole, od l. 1877 pa kot dvorni kapelnik v dvorni cerkvi Vseh svetnikov. V splošnem ga smatrajo v pogledu svetne glasbe kot izredno vsestranskega in kot enega glavnih zastopnikov klasiki sledenč smeri.

Zanimanje za dela vokalne polifonije 16. stol. zlasti še za Palestrina je pa pritegnila v svoj krog posebno od 1829. l. dalje tudi pozornost na Bacha in njegova dela in s tem seveda na njegov slog, s čimer je bila prizadeta tudi svetna glasba.

Iz vseh teh osnov nastaja nova polifonija, ki razume vse pridobitve prej imenovanih slogov vliti v slog tedanje dobe. S polno pravico moremo reči, da je pogled in večji smisel za razumevanje starejših mojstrov vtisnil glasbeni kulturi 19. stol. prav bistvene poteze.

Tudi obredna glasba drugih verskih družb — n. pr. evangelska, grško-katoliška, pravoslavna — se je zavzela za večglasje v smislu prepornih smernic.

Posebne važnosti je imelo to obnovitveno gibanje zlasti glede koral:² letnica 1830 je tu mejnik. Od tu dalje datirajo vsa ona gibanja, ki jih moremo staviti pod naslov: *obnovitev koral*, ki je — enako kot obnovitev večglasja — potekla v več stopnjah. Znanstvene razprave pa, ki so se za to vprašanje zavzele, so pojem »tradicije« postavljele na različnih stopnjah, načini (metode) raziskovanja so bili pa istotako zopet različni: vsled tega so si ugotovitve, — ki so se na prvi mah odkrile — stale med seboj v marsikaterem nasprotju. A glavno je le ostalo: to važno vprašanje je prišlo v razpravo. Smisel kraljeve naredbe glede koral je tale: koral ni mišljen kot neko zasilno nadomestilo za večglasje, ki ga v praksi ne moremo doseči (vsled neizvežbanosti), ampak je po svoji vzvišenosti in posvečenosti vreden, da ga gojimo kot stilno vrsto zase, da njegove lastnosti čimbolj spoznamo in v pravo luč postavimo. Izmed vseh številnih razprav so vzbujale posebno pozornost one, ki so kazale k najstarejšim, pristnim virom. Pri tem so nastajale tudi velike, večkrat nepremagljive ovire. Čeprav so bile razprave zelo tehtne in tudi v splošnem

² Nikel: Geschichte der kath. Kirchenmusik (str. 313).

ne brez vrednosti, je bilo delo le preveč razcepljeno in s tem seveda tudi neekonomično; mnogi so s pravega pota zašli. Pri tako velikem delu, kot je bila obnovitev korala — kar se je zlasti še med delom pokazalo — poedinec ni bil delu kos: tukaj more z uspehom le večja družba, zlasti še stalno obnavljajoča se družba takega cerkvenega reda res z uspehom delati, ker je delo zahtevalo večje in daljše dobe. Ustanovitev nemškega »Choralvereina« je bila prav posrečena, toda orožje mu je bilo vzeto iz rok vsled prehitre potrditve predelane medicinske izdaje kot oficialne koralne izdaje. Benediktinski red in njegova nekakšna samostojnost v liturgičnih naredbah se je izkazal kot povsem primerno udruženje za izdaje koralnih knjig na podlagi raziskovanja prvotnih virov. Na to izredno važno vprašanje se še povrnemo.

Ta vsesplošna reforma, ki je skoro pol stoletja razvijala svojo delavnost tja do l. 1870, je na podlagi načela: »vrniti se treba k čistim virom« vžgala ostre iskre, iz katerih so švigali jasni plameni, ki naj bi cerkveno glasbeno umetnost — (pa ne samo njo) — notranje prečistili kot prečisti ogenj železo. Tedanji rod cerkvenih glasbenikov — katerim so se priključili še bogoslovni in svetni učenjaki — so to obnovitev polagoma dograjevali, tako da so jo dogotovili in tudi notranje docela izdelali. To cerkveno-glasbeno reformo med širše kroge zanesti in to liturgično-glasbeno zavest tukaj izostriti, tam sploh na novo vzbuditi — je bilo v zadnji tretjini stoletja zgodovinsko poslanstvo cecilijanskih društev.

Tudi v romanskih deželah je doživela cerkvena glasba glede svojega časovnega sloga neko obnovitev, ki je navidez le simfonični cerkveni slog zadela in ne novega polifonsko-vokalnega na površje spravila. Najmočnejše je to gibanje odjeknilo v Franciji.

Charles François Gounod (1818—1893) v Parizu nadaljuje v glavnem smer Cherubinja in Mehula; njegovo bivanje v Rimu ga je privedlo do študija Palestrinovih skladb. Njegova Cecilijina maša (l. 1882) s spremljanjem orkestra je v splošnem zelo resna: (Weinmannova pripomba, češ da prinaša omenjena skladba operno glasbo v cerkev, je le preveč ozkosrčna) in se dotika prav blizu poznejše stopnje nemške klasičistično-romantično pobarvane smeri. Poznejša dela utegnejo kazati vplive študija Palestrinovih skladb.

Cesar Franck (r. 1822 — u. 1890) velja kot oče novo francoske skladateljske šole. Opravljal je službo organista pri več cerkvah, končno pri cerkvi sv. Klotilde v Parizu, kjer je bil od l. 1853 regens chori. Svoj gmotni položaj si je izboljševal v istem razmerju kot je rasel njegov sloves kot organist: njegove improvizacije so napravljale zmeraj močan vtis. Bil je izvrsten poznavalec Bachovih del; vkljub germansko valonskemu pokolenju je romanska harmonska zamisel zmagala nad polifonsko, čeprav je na drugi strani ravno on polifoniji najbolj pomagal do njene veljave, ki jo je bila v 19. stol. ravno v Franciji že precej zgubila. V splošnem leži oznaka njegovega stavka v izredno nežni melodični liniji, ki jo podpira značilna, odtenkov polna harmonija. Kromatično modulacijo razvije

do polnega obsega: zadnjo potezo na tej poti izvede Debussy. Njegove cerkvene skladbe pripadajo le manjšim oblikam in so izrazito skladbe, ki so prav »narejene« za izvajanje (Gebrauchsmusik): mišljene so za zasedbo, ki je v romanskih deželah običajna: troglasni mešani zbor z orglami v zvezi s tem ali onim solo instrumentom; tudi glede izraza so prikrojene na bolj mehkejšo občutje. V orkestralni tehniki ni bil novinec, vendar na prvi pogled izvirne zveze so izposojene od orgelskega sloga.

Kakšno pot je to obnovitveno gibanje v Italiji ubralo, pove dovolj ime Giuseppe Verdi (r. 1813 — u. 1901), čigar cerkvena dela spričujejo prav ozko zvezo z njegovo dramatično glasbo.

Emil Hochreiter:

Moji spomini na p. Hugolina Sattnerja, posneti iz njegovih pisem.

(Dalje.)

20. 1. 1923: Pred enim tednom sem bil v Kranju srečal na peronu dr. Pregelja, ki mi je rekel: Za Hochreiterja imam že snov! kaj menite, ali bi mu bila »Ester« po godu? Bil sem takoj istih misli in ga prosil, naj se požuri. Boš torej dobil dovolj dela. (Žal ni prišlo do tega.) Zadnji čas sem bil zelo priden, dokončal sem skoraj 1. dejanje. Seveda so večinoma le skice; te zdaj izdelam in spišem na čisto... Dobil sem zvezek zborov: »Novi plamenic«. G. Premrl Te prosi, da napišeš strokovno oceno za »Pevca«. P. provincijal še vedno leži, malo upanja; naš vratar je v bolnišnici in cerkovnik je tudi obolel. Hude stvari! Tudi dr. Kimovec je zaradi bolezni (živci!) zapustil Ljubljano za mesec dni.

16. 2. 1923: »Pretrsljiva vest! Naš provincijal Mariofil je 12. 2. prominul za jetiko in za vnetjem prsne mreže. 12. so ga v bolnišnici rentgenizirali in punktirali; popoldne je nastopil kolaps in ob 6. uri je umrl. Včeraj so ga ob velikanski udeležbi vseh slojev pokopali. Avtomatično je zdaj P. Regalat provincijalni vikar, kakor jaz lansko leto... Včeraj me je obiskal g. Premrl; izvajal sem mu dele iz 1. dejanja. »To bo pa pristna slovenska opera«, je dejal, sicer ne posebno moderna, pa učinkovita.« Hoče jo pregledati in dati nasvete; toda tudi Tebe prosim, da jo vzameš v roke. Ta opera naj ima lepe melodije, ki gredo v ušesa, ki jih naj ljudstvo razume; neče biti hipermoderna glasba, ki je tudi nisem v stanju skladati, pač pa glasba boljše vrste, ki niha plemenitost. Mislim, da 1. dejanje odgovarja tem načelom; toda gotovo so še tu in tam slabejša mesta. Popravi s svinčnikom! Med tem pričnem z drugim dejanjem... Mojih 5 Marijnih pesmi sem dokončal; pričakujem Tvojih pet. Zbirki dam naslov: »Planike« — na šmarnični oltar položila E. H. in P. H. S. — 10 Marijnih pesmi za mešan zbor.

28. 2. 1923: »Tvoje Marijne št. 2, 3 in 4, ki so mi bile zelo všeč, sem na čisto spisal; pošlji še dve, da se zbirka ne zakasni. Pri nas izhaja dokaj reči, ki leže v omarah Jugosl. bukvarne. Najine pesmi, pa upam, se bodo pele. Škofijski ordinarijat jih je že vrnil z oceno referenta: »Pesmi krasne v vsakem oziru, pevski zbori jih bodo zelo veseli.« P. Blaž riše majnikovo Mater božjo, nek bogoslovec pa dela napis..., Veseli me zelo Tvoje obvestilo, da zopet zasedeš nekdanje mesto Tvojega delovanja: da postaneš namreč zopet dirigent v Kalksburgskem zavodu.«

20. 3. 1923: »Na operi delam le malo, sem prezaposlen: pridigujem, spovedujem itd. — vse to me utruja. Danes sem skoro obupal; pa glej! šlo je do 12. strani drugega dejanja... O priliki 30 letnega obstoja »Ljubljane« priredi prof. Bajuk koncert, pri katerem bo izvajal 2. del mojega oratorija. Je sposoben, vrl dirigent... Zvonovi za našo cerkev so tako malo uspeli, kot oni za stolnico. Jaz sem za to, da jih vrnemo. Sklenili so pa, da jih obesijo in le če se ne bodo prilegali v zvoniku, naj se vzamejo doli in naj se na novo vlijejo.«

3. 4. 1923: »Obiskal sem g. pl. Gutmannsthala v Radečah in mu uglasil njegov klavir... Spominjal sem se živo lepih dni leta 1920... Isti sobici! Sem tudi pokukal v Tvojo... Ista kapelica in zvonček vrh nje... Moje delo pavzira. Je slabo vreme, mrzlo — neprikladno za delo. Tudi je menda »pavza« na mestu, sicer studenec usahne... Pri slavnostnem koncertu »Ljubljane«, ki je bil prav lep, so bili navzoči vsi pevski zbori; tudi g. Hubad je stopil na oder in prinesel venec. Dobil sem kot častni član »Ljubljane« umetno izdelano diplomo, ki visi v izložbenem oknu Jugosl. bukvarne. To mi ni všeč, ker nisem prijatelj osebnega kulta. Pišem Ti to le, da Ti kroniko referiram.

2. 5. 1923: »Kmalu boš imel »ohcet« v svoji hiši; obilo blagoslova! Čestitam nevesti že danes... Zdaj imamo že gorko vreme; 1. maj je bil prekrasen dan. Maševal sem na Rožniku za naše operno osebje; moški zbor je pel mašo »K Tebi srca povzdignimo.«

23. 5. 1923: »Ko sem pri 1. dejanju tvoje popravke zagledal, sem bil neprijetno iznenaden. Če bi jih vpošteval, bi pri teh mestih po pravici kdo rekel: To ni P. Hugolin, tukaj je imel kdo drugi roko vmes... Saj vendar veš, da hočem zložiti opero za mentaliteto našega občinstva, delo, ki naj ga vsakdo razume, delo z lepimi melodijami, ker menim, da mi je Bog dal to melodično žilo. A to ne gre, da zanikavaš cele partije. Le tu in tam se bom ravnal po Tvojih nasvetih, oziroma le tu in tam odobrujem Tvoje opazke. Pri komponiranju gledam na to, da zlagam smislu in občutku primerno. Da uvažujem zelo Tvoje glasbeno znanje, veš; tudi Ti odkritosrčno povem, da sem se od Tebe dokaj naučil. Pri srcu mi je bilo vedno, da sem razširjeval Tvoja dela in jih pri nas udomačil po možnosti. A muzikalna atmosfera, v kateri živiva, ni nama ista, in bila bi nezgoda, če bi obadva stopala po istih stezah... S temi besedami bi opravičil svoje pomisleke glede tega, da sprejemem brezpogojno Tvoje nasvete... Ta razprava pa naj kar najmanjše ne moti najinega bratovskega razmerja, kajti višje nego muzika velja naše krščansko svetovno naziranje in tradicija našega življenja... »Planike« povsodi dopadajo in jih pojo z navdušenostjo. Rekli so mi, da kmalu ni kaka izdaja tako dobro uspela, kot ta. Deo gratias!«

4. 6. 1923: »Cel mesec maj nisem ničesar zložil, ker je cerkvena glasba v prošlem mesecu jako prevzela moje živce. Sem že star deček, pa moram ob nedeljah 4 do 5 krat na kor. To pa traja samo do 8. 6., potem bodo zopet normalne razmere. Pojdem na Gorenjsko, najbrže k g. Aljažu. Tam mi ni treba veliko govoriti, za konverzacijo že skrbi on v polni meri; v juliju pa — če Bog da — na morje na Košljun! Kako rad bi videl, da greš z mano!... Upal sem, da bom do konca junija 2. dejanje opere dokončal, pa ne bo nič iz tega. V prvi vrsti se moram oddahniti, šele potem pride invencija... Včeraj se je vršila procesija sv. R. Telesa. Veličastno! Cela liturgija zopet v slovenskem jeziku; sem se je malo že privadil. Peli smo Mittererjeve himne — poslovenjene. Za drugo leto mislim komponirati nove v tesni harmoniji s krepkim izrazom... Zelo dostojno se je obnesel 25. škofovski jubilej; vsi pevski zbori so se zedinili in priredili podoknico; pri kosilu bistrourni govor. Tudi novomeški prošt dr. Elbert je bil navzoč. »Ljubljana« je imela svoj

glavni shod; volili so namesto dr. Kimovca glavnega urednika »Slovenca« g. Smodeja, duhovna celovške škofije.«

22. 6. 1923: 9. junija sem kolavdiral orgle pri Sv. Bolfenku pri Ptuj, ki jih je naredil Brandl. Niso uspele, mojster mora poleti z vsem svojim aparatom tja in jih popraviti... 10. 6. sem odpotoval v Maribor; tam sem si ogledal zvonarno. 1. 7. grem v Kamnik (duhovne vaje!) in 8. 7. na Košljun, če Bog da. Izdal bom zvezek »Svetniških pesmi«, ki sem jih tudi sam na čisto pisal in litografiral; saj stroški niso veliki... Opera miruje; še te avgusta bom drugo dejanje dokončal...«

29. 7. 1923: »27. julija sem prišel domu. Čuj, kako se mi je godilo. 8. 7. sem se peljal z sobratom v Karlovec, tam prenočil; drugo jutro z brzovlakom na Sušak. Obiskal sem samostan na Trsatu in se potem ukrcal z motorsko ladjico v Vrbnik; odtod sem hodil dve uri v Košljun. Tam je bilo že 5 gostov, med temi 3 češki duhovniki. Kamor stopiš, povsod so Čehi; s češko valuto si lahko opomorejo... Te krasne, sveže morske kopelji! 20 krat sem se kopal. Hudo žejo sem trpel... Tako je potekel dan za dnevom. 22. 7. sem odpotoval po isti progi; samo od Karlovca sem se peljal čez Zagreb v Videm, kjer sem obiskal drago mi družino, ki jo že desetletja poznam. Toda ne počutim se, Bog ve — kako. Potovanje za-se in pa sprememba hrane mi ne koristita. Danes, ko sem spet moj zbor vodil, sem bil v svojem elementu; hočem zopet delati... »Ljubljana« je koncertirala v Rogaški Slatini in tam izvajala 2. del oratorija. Koncert se je bajé prav dobro obnesel, a bil slabo obiskan. Škode 20.000! Morda bo poravnana o priliki katoliškega shoda v L., ker hočejo izvajati celo »Assumptio«... 26. 7. sem praznoval 49 letnico moje nove maše v tihoti in samoti. Torej še eno leto do 50 letnice! To dejstvo me navdaja z občutki velike hvaležnosti do Boga, pa tudi z globoko resnobo. Celo prihodnje leto naj bo priprava na zlato mašo in — če jo doživim — hočem jo darovati v popolni samoti. To intimnost pa pišem samo Tebi, dragi prijatelj, ki naj vse veš, kar me prevéva...«

29. 8. 1923. »Opera je dokončana; a na kak način? 21. 8. sem opazil, da se mi desno oko kali. Navzlic zdravnikovi pomoči to kaljenje še ni odnehalo. Bilo mi je tako slabo, da sem vrgel ves material v predal in ga zaloputnil. Morem li naprej delati in oko mučiti? Invencijo imeti pri tem telesnem stanju? Bom dr. Pregelju libretto vrnil in ga prosil spričo teh razmer oprostčenja. Materijal (ideje in motive) pa morem dobro porabiti pri drugih manjših skladbah... 5. katoliški shod je minul; manifestacija je bila velikanska; »Assumptio« so (všteto z glavno vajo) izvajali trikrat, in sicer pri razprodani dvorani. Pri 1. proizvajanju je bilo navzočih 14 škofov. Zbor je bil prešibek po številu, a peli so gladko in z razumevanjem. Solisti: sopran prav dober, tenor manj, bas (P. Kamilo) izboren. Orkester izvrsten. Pišem Ti, kar sem slišal; sam nisem bil navzočen. Ljubi Bog je zahteval od mene veliko žrtev, daroval sem mu rad... Pri nas je bilo okoli 40 gostov; jaz sem ostal doma v svoji celici; obiskali so me škofje in druga gospôda. Zdaj ko je mirno, grem spet v jedilnico... Te dni je bilo okoli 100.000 tujcev v Ljubljani. Pasijonska igra v Ljudskem domu se ni obnesla; nekateri škofje smatrajo to prireditev kot oskrnitev; v operi so vpriporili Foersterjevega »Gorenjskega slavčka«, v dramskem gledališču »Hamlet«. Vse hvali izvrstno organizacijo kat. shoda. V sprevedu je korakalo 2000 Orlov in ravno toliko Orlic, krščanski učitelji, akademska mladina, mnogo Marijinih družb, člani občinskega sveta, poslanci itd. Štajerska je bila veličastno zastopana. Jaz sem ves spreved opazoval izza mojega okna... Pri vojaški maši pred uršulinsko cerkvijo, ki jo je daroval papežev nuncij, je pelo pod Bajukovim vodstvom 1300 pevcev. Tudi kralj je prisostvoval. V ponedeljek in torek so delovali odseki, danes je že mir... Čuvam se skrbno in upam, da se bodo, s pomočjo božjo vrnile prejšnje moči.«

24. 9. 1923: »Carissime! bil sem že pripravljen za vse... Zdravnik mi je dal povžiti jod. Prej pa me je vprašal, če jod prenesem. Opiraje se na mojo konstitucijo sem to potrdil. A 10. dan me je napadla »palpitio cordis«, ki je trajala navzlic kapljic in obkladkov celih 72 ur... Maševati nisem mogel več; bilo mi je zelo slabo, prevideli so me... Ob 11. sem zaužil krepko juho in glej! pomiril sem se hitro; žila utriplje spet pravilno. Seveda sem slab in želodec je popolnoma pokvarjen. Oko pa je tekom enega meseca skoraj dobro... Opera pač še leži v miznici, a zložil sem že eno božičnico...«

28. 9. 1923: »Moj sošolec g. Andrej Pipan, ki je vsako nedeljo maševal pri Pollakovih v gradu Selo, je umrl. Peljal sem se tja; pietetno smo ga pokopali in položili lep venec na njegovo rakev. Drugo jutro sem še za rajnkega v kapelici maševal, preden sem se vrnil... Hvala Bogu! spet sem zdrav, tedaj naprej ad majorem Dei gloriam... G. Anton Dolinar, konservatorist na Dunaju, duhovnik naše škofije, Ti bo v Kalksburg prinesel material moje »Missa seraphica«, ki jo nameravaš izvajati. Je ljub, mlad gospod, ki bi Te rad poznal... Srečni ljudje, ki imajo v mladosti priložnost, se kaj naučiti... Sedaj študiram mašo od Spiessa, lepo delo, pa samo za dobre zборе.«

2. 11. 1923: »Vseh mrtvih dan! Prihajam ravnokar iz stolnice, kjer so izvajali Tvoj krasni rekvijem. Dr. Kimovec je dirigiral, g. Premrl izvrstno orglal in registriral, zbor je pel na zelo lep in vznesen način. Ta novica naj Te tolaži, da Tvoje delo ni zastoj pisano. Prvo dejanje opere je tedaj spisano na čisto; dostikrat ga preigram in korigiram še tu in tam; marsikako mesto me je dolgo mučilo, preden se je vse ujemalo. Pri tej priliki Te opozorim na eno mesto mojega življenjepisa, ki ga je dr. Kimovec v »Pevcu« napisal: Najlepši je skladatelj tam, kjer je ustvarjal po najglobljem čustvu, notranjem navdihovanju. Kjer ga je vabil mik od zunaj, želja po izrazitejšem, novejšem oblikovanju, mu ni bilo v prid.« Z drugimi besedami: Pustite p. Hugolinu svoje izraževanje. Rad pa sprejemem migljaje, ki poboljšujejo to izraževanje, pa ga ne prevrnejo... Tvoje bodrilne besede so mi jako dobro déle.«

3. 12. 1923: »Zahvalim Te srčno, da si mojo mašo izvajal in veseli me, da je dopadla. Seveda pridobi, če je izvajana z orkestrom... Zdrav sem zdaj, hvala Bogu, zato sem tudi napredoval v komponiranju opere. Toda ne silim se; vse prisiljeno ni kaj prida, izjemoma — zelje... 30. 11. je pričela devetdnevnic za »Immakulata« praznik, vsak dan ob $\frac{1}{6}$ peta latinska maša in vsak dan še en revijem; vstanem že ob $\frac{1}{4}$ 4... G. Premrl je zelo marljiv, pa bolehen, dr. Kimovec vsestransko zaposlen. Koncertov je letos malo. Ni denarja, zato prazne dvorane. Hubad namerava izvajati Dvořakovo »Stabat mater«... Škof dr. Fogar, brat gospé Pollakove, ne gre v Trst, ker mu vlada ne da »Exequatur«; sedaj razpravljajo med Vatikanom in Mussolinijem... Nedavno so pokopali pesnika in pisatelja profesorja Stritarja; njegova žena je rojena »Hochreiter«; jeli v sorodu s Teboj? [Ni v sorodu.] Če Bog da, bom 21. 7. 1924 praznoval zlato mašo. Že zdaj si želim na tihem, da mi služiš pri tej sv. maši; a vršilo se bo vse jako tajno.«

31. 12. 1923: »Srečno novo leto! Sklenil sem, da Ti pošljem drugi del opere; upam, da boš bolj zadovoljen, kot s prvim dejanjem. Prosim Te za Tvoje migljaje! To je pač moje zadnje veliko delo; na noben način ne poprimem še enkrat kaj takega... Ljubim lepe melodije in jasnost v glasbi, naj porečejo kritiki, kar hočejo. Saj mi je v veliko zadoščenje, ker moje skladbe vedno bolj ugajajo. Nedavno je neko svobodomiselno pevsko društvo izvajalo »Jeftejevo prisego«, 15. 1. 1924 se bo pela v Mariboru kantata »V pepelnični noči« (P. Kolb poje basovo partijo), v Beljaku pa nameravajo izvajati »Assumptio«. Povsod pravijo: Hočemo melodije; izprevrnenih kompozicij, ki nam jih nudijo modernisti, ne maramo. Ne domišljam si ničesar, a je istina. »Ich singe, wie mir der Schnabel gewachsen ist.«

Nekaj poglavij iz fiziologije in fonetike.

(Dalje.)

Nosniki.

- m** Ustnice tvorijo zaporo ^{58/85} in so pri artikulaciji več ali manj našobljene. Našobljenost se ravna po okolici (*imi, eme, ama...*) ^{58/134}. Pri izolirani (osamljeni) izreki počiva jezik na dnu spodnje čeljusti, v zvezi z vokali se ravna po njih. Mehko nebo odpira vhod v nosno duplino (nosna odpora) ^{55/49}. Glasotvornice se tresejo ^{55/12}.
- n** Ustnice so več ali manj odprte, kakršna je pač soseščina ^{59/15}. Konica tvori v precej sploščeni obliki zaporo med gornjimi sekavci in dlesnami (alveolarno-dentalna zapora) ^{55/110}. Mehko nebo odpira vhod v nosno votlino ^{55/49}. Glasotvornice se tresejo ^{55/12}.
- nj** Ustnice kakor pri *n-u*. Zaporo tvori sprednji del jezične ploskve in se dotika poleg alveol še velikega dela sprednjega trdega neba ^{56/110}. Konica jezika je naslonjena na notranjo plat spodnjih sekavcev. Mehko nebo in glasotvornice kakor pri *n-u*.
- n** ^{pred g, k} Ustnice kakor pri *n-u*. Zaporo tvorimo z zadnjim (korenskim) delom jezične ploskve proti mehjemu nebu ^{56/111}. Konica se dotika notranje plati spodnjih sekavcev ali pa je nekoliko odmaknjena od njih. Mehko nebo in glasotvornice kakor pri *n-u*.

Opombe za pevca.

Nosniki so za petje in za pevsko izobrazbo izrednega pomena. Odprta nosna votlina in rahlo mehko nebo onemogočujeta stiskanje v goltu. Važnost teh glasov za pevsko izobrazbo dokazuje najbolj dejstvo, da jih uporabljajo za začetne vaje skoro vsi pevski pedagogi, tako da tvori petje nosnikov nekaj uvod v pevsko umetnost. Posebno prikladni so ti glasovi za opazovanje resonance in zvočnega stebra, za povspeševanje pravilnega nastavka in za urjenje mehkega zastavka.

Toda ne le njih vzgojna vrednost, tudi njih akustična vrednost je važna za pevca. Ker so radi svojega mehkega, resonančnega zvoka najbližji vokalom, kar dokazujejo predvsem mrmrajoči zbori starejših skladateljev, ki se jim pa tudi modernejši niso mogli povsem izogniti, je treba nosnike izraziteje izgovarjati kakor druge soglasnike. Zlasti je treba paziti na izreko *m-a* in *n-a* v začetku besed, ki mora biti čim intenzivnejša. S tem si ne lajšamo le nastavljanje vokalov, ampak povspešujemo tudi umevnost besedila. Prav tako je treba paziti na tehtno izreko teh glasov v sredi besed. Če odščipnemo *n*. pr. v besedi *mama* nekoliko prvega *a*-ja v korist *m*-a, ne bo to lepoti *a*-ja prav nič škodilo ako je prehod iz enega glasu na drugega skrbno izravnano.

m Najlepši zveni ta glas, ako razpremo (za ustnično zaporo) pri izreki čeljusti. S tem se poveča volumen ustne in goltne votline in seveda tudi odzvočni prostor. Še izrazitejši postane zvok, ako obenem zaprte ustnice dulčasto našobimo, tako da se dotikajo z notranjo sluznico zob nekako pri kočnikih. Posebno važen je *m* za izobrazbo resonance. Pri pravilnih vajah se pojavi najprej brnenje v glavi, zlasti v sprednjem delu, nato začne pevec zaznavati udarjanje zvočnega stebra (izdih) v ustni in nosni votlini. Včasih so tresljaji tako silni, da povzročajo ščegetanje v ustnicah in celo glavobol, zlasti pri občutljivih osebah.

n, nj Pevcem, ki pojejo s cmokom, nudita ta dva glasova izborno sredstvo proti tej napaki. *N* zapojemo namreč, ne da bi s tem njegov značaj bistveno izpremenili, lahko s poljubno razprtimi čeljustmi. Ako pritismo konico jezika v kot, ki ga tvorijo spodnje alveole in notranja plat spodnjih sekavcev, prisilimo nekako jezik, da koncentrira svoje mišičevje spredaj. Vaje kakor *na, ne, ni, no, nu ... nja, nje, nji, njo, nju ...* vplivajo izredno dobrodejno na goltno mišičevje in povspešujejo gibkost jezika. Pri takšnih vajah se mora jezik razgibati.

Glede glasu *nj* mi je pripomniti, da ga Slovenski pravopis (prirenila A. Breznik in F. Ramovš) ne prišteva k samostojnim (enovitim) glasovom. V uvodu str. VI. beremo, da govorimo »g l a s o v n i skupini *lj* in *nj* razločno v obeh sestavnih delih, le na koncu zloga (besede) se drugi del (glas *i* za pisani *j*) ne izgovarja, zato pa je prvi del (*l, n*) mehak, jasen glas.«

Navzlic temu pa mislim, da ne kaže povsem opustiti topljenih glasov. Prvič zato ne, ker so res slovenski in v nekaterih narečjih (na Krasu, na Goriškem in ponekod drugod) še ohranjeni in drugič zato ne, ker jih pevec rabi za pesmi drugih slovanskih narodov. Njih važnost za učenje tujih jezikov (francoščine, italijanščine i. dr.) pa mi itak ni treba podčrtavati. P. St. Škrabec utemeljuje urjenje izreke *nj* in *lj* takole: »Izreka topljenih soglasnikov je za nas, kolikor je nismo vajeni iz domačih narečji, nekako težavna. Ravno zato pa bi morala šola na vajo v tej izreki od prvega začetka posebno paziti. Saj so namreč to značajni glasovi slovenske fonetike; kolikor bolj se gube, toliko bolj se naša izreka oddaljuje od ostalih slovenskih (= slovanskih) jezikov, tolikanj bolj tuja postaja drugim Slovenom (= Slovanom)...« in nekoliko dalje pravi: »Tudi pri nas sta topljenca *lj* in *nj* v raznih narečjih ali popolnoma, ali blizu popolnoma zgubljena. Sveta dolžnost slovenske šole je torej, kakor pravim, izreko teh dveh glasov, kaker je ohranjena v hervasčini in drugih slovenskih (= slovanskih) jezikih, mladino učiti in ji uriti jezik v tej izreki primerno večji ali manjši potrebi.« (Cvetje XXI/9).

n (mehkonebni) Izredno dragocen pripomoček za pevsko izobrazbo je mehkonebni *n*, t. j. tisti *n*, ki ga izgovarja Slovenec pred *g* in *k*

(angel, zanka). Jezični koren je pri izreki tega glasu prisiljen izviti se iz golta in pritisniti se ob njegovo prednjo steno. Če razpremo ob enem primerno spodnjo čeljust, dobimo brez truda sproščen golt (kakor pri zehanju), ki je za petje tako zelo potreben. Z urjenjem besed kakor: *angel, grenka, zanka, danka* ... se kmalu opomorejo tudi najbolj zanemarjeni glasovi. Vokal, ki je obdan od mehko-nebnih *n-ov* (*nan*) skoro ne more slabo zveneti.

Ker so nosniki za petje tako velike važnosti, se pozneje še povrnem nanje.

Fran Ferjančič:

Cerkveni koncert v Novem mestu.

Precej veliko zanimanje je vladalo med meščani za koncert, ki se je vršil v nedeljo, 8. novembra m. l. ob poli 8 zvečer v novomeški kapiteljski cerkvi. In temu se ni čuditi, saj že 20 let ni bilo v tej cerkvi nobenega koncerta.¹ Zadnji koncert v kapiteljski cerkvi se je vršil med svetovno vojno, dne 23. januarja 1916. Pri onem koncertu so poleg tedanjega kapiteljskega organista, pokojnega Ignacija Hladnika, sodelovali še vojaška godba c. in kr. 87. pešpolka, gospa Pavla Lovšetova, primarij dr. Strašek in kapiteljski cerkveni mešani zbor. Takratni koncert je bil dobrodelen; čisti dobiček se je obrnil v podporo vdov, sirot in invalidov tretjega armadnega zbora.

In sedaj po tako dolgi koncertni pavzi je zopet enkrat prišlo do cerkvenega koncerta. Tudi ta koncert bi v nekem pomenu lahko imenovali dobrodelen. S čistim dohodkom tega koncerta namreč naj bi se kapiteljski cerkvi kolikor toliko pomagalo, da bi se kapiteljskemu organistu omislil prepotrebni harmonij. In to — hvala Bogu — se je tudi že doseglo.

Koncertni spored je obsegal 18 točk, ki so bile razdeljene v štiri odstavke. Vsak odstavek se je pričel z orgelsko skladbo. Vse štiri skladbe za orgle je proizvajal kapiteljski organist Markelj. Prva orgelska točka je bila Sonata v A-duru, ki jo je uglasbil Mihael Dachs. Obširna skladba ima tri dele, igral pa je g. organist samo prvega. Skladba je precej težka, a posebnega vtisa ni napravila. Mnogo bolj nas je zanimala druga orgelska skladba, ki jo je zložil naš dolenski rojak g. prof. Matija Tome: »Preludij in fuga v E-duru«. To je moderna, težka skladba, ki kar mrgoli hromatike, ki pa obenem spričuje veliko zmožnost in nadarjenost skladateljevo. Kljub vsem težkočam pa je g. Markelj skladbo prav dobro pogodil. Zlasti pa se mu je posrečila Bachova »Dorska tokata in fuga«, ki jo je igral z veliko lahkoto in dovršenostjo. Gladko je igral tudi zadnjo orgelsko točko: Bachov preludij, ki se pričinja s samim pedalom. Tako je g. Markelj s svojo igro dokazal, da je izboren organist. Z resno voljo in vztrajno vajo bo dosegel na orglah lahko še krasne uspehe.

Oglejmo si sedaj nekoliko še pevske točke. Železnikova »Vi oblaki« je sicer preprosta, a učinkovita skladba, ki lepo izraža duha adventne dobe. Zelo je ugajala Cererjeva »Božična«, iz katere diha pristni božični duh. Zbor in solistinja gdč. Marija Gundetova sta se potrudila, da sta pela res z občutkom. Tomčeva »Postna« je zelo resna, moderna skladba, iz katere odseva duh spokornosti zlasti v začetnem, dolgotrajnem »unisono«. Orgle hodijo večidel samostojno pot. Skladba izzvani lepo »pianissimo«. Klemenčičeva velikonočna »Po-

¹ Seveda če izvzamemo koncert, ki ga je društvo ljubljanskih visokošolk »Savica« priredilo v kapiteljski cerkvi 8. maja 1962. — Urednik.

glejte duše, je že sama na sebi impozantna skladba. G. dr. Josip Čerin, višji kapelnik, mi je sam pripovedoval, da si je pri instrumentaciji predstavljal položaj takole: Žene pridejo h grobu in ko zagledajo grob prazen, molče ostrmijo. Petje naj bi se pričelo bolj tiho, v višjih sferah pa se oglasi violina, ki enako angelu oznanja vstajenje Gospodovo. Skladba je napravila prav močilen vtis.

Hladnikova latinska »Ave Maria«, duet za sopran in alt s spremljevanjem violine, je sicer preprosta, a zelo melodiozna in ljubka skladba. Sopran je pela ga. Mara Černetova, ki je dobro znana kot vrla sopranistinja kapiteljskega pevskega zbora. Alt pa je pela gdč. Anica Turkova, ki ima lep, poln glas. Ako se bo še spopolnila v izgovarjavi samoglasnikov, da se bo docela otresla bršljinskega dialekta, bo sčasoma prav dobra pevka. Gosli so se duetu izborno prilagodile.

Odlična točka je bila tudi Foersterjeva šesteroglasna »Ave Maria« iz opere »Gorenjski Slavček«. Peli so jo s pravim občutkom. Davorin Jenkova »Kerubinska pesem« je sicer lepa, slovesna skladba, vendar se da iz oblike skladbe sklepati, da jo je skoraj gotovo zložil za pravoslavno bogoslužje. — P. Hugolin Sattnerjeva »Evharistični tron« je že splošno znana kot krasna, efektna skladba, ki bo ohranila svojo veljavo tudi v prihodnosti. Petje je zelo povzdignilo orkestralno spremljevanje.

Dr. Frančišek Kimovec se nam je to pot pokazal od čisto nove strani, namreč kot skladatelj gradualov, ofertorijev in komunij v slovenskem jeziku. Krasen je njegov gradual »Slaven je Bog«, ki se poje na praznik sv. Mohorja in Fortunata in je vzet iz mašnega formularja »za več mučencev«. Pevski zbor ga je prav lepo zapel ob spremljevanju orkestra. Velik vtis je napravila njegova »Ti si Peter«, ki je sicer kratka, a silno krepka in izrazita skladba. Poleg tega so zapeli še njegov štiriglasni ofertorij »Vrni se, Gospod« in njegovo štiriglasno komunijo »Gospod vojskinih čet«. Besedilo je vzeto iz mašnega formularja za ponedeljek po tihi nedelji. Ker sta obe skladbi primeroma kratki in pisani v istem tonovnem načinu, so ju kar združili in peli brez presledka. Obe skladbi sta mi zelo ugajali. Samo tega ne razumem, zakaj je g. skladatelj uglasbil ofertorij in komunijo za tako neznatno ferijo postnega časa, kakršna je v ponedeljek po tihi nedelji, ko ta dan navadno ni ne pete ne orglane maše. Sicer pa vsa čast dr. Kimovčevim skladbam!

Premrlova »Iz knjige modrosti« je globoko zamišljena in svojevrstna skladba, kakršnih nimamo ravno veliko. Odlikuje se zlasti po lepih, stopnjujočih se recitativih. Skladba ni le v muzikalnem oziru izborna, temveč je tudi silno poučna po svojem resnem svetopisemskem besedilu. Brezdvomno je napravila mogočen vtis na poslušalce, ki so po večini imeli tudi tiskano besedilo v rokah. Nato je zapel pevski zbor ob spremljevanju orkestra istega skladatelja himno na čast sv. Nikolaju, ki je patron kapiteljske cerkve. Na velikem oltarju se nahaja njegova krasna slika, ki jo je izvršil slavni italijanski mojster Tintoretto, in ki je pač ena največjih novomeških dragocenosti. Ob pevanju himne je slika sv. Nikolaja zablestela v žaru premnogih električnih lučic, kar je vtis še izdatno povečalo.

Zaključil se je koncert s Premrlovo »Tebe Boga hvalimo«, ki je jako krepka skladba s prekomponiranim liturgičnim besedilom. Dasi je besedilo obširno, se skladba zaradi mnogih recitativnih stavkov zelo naglo razvija. S tega stališča je našim pevskim zborom zelo priporočljiva. Je pa tudi zelo učinkovita in na nekaterih mestih, zlasti še ob koncu, se stopnjuje do velike moči. G. dr. Josip Čerin je okrasil tudi to skladbo z lepo instrumentacijo.

Pri koncertu je pevske točke vodil g. Markelj, skladbe z orkestrom pa g. Sproc, ki je dirigent salonskega orkestra. Pevski zbor in orkester sta se potrudila, da sta častno rešila svoji ne ravno lahki nalogi. Ne rečem, da bi

se z večjo pažnjo na dinamiko ne dal tu pa tam doseči še lepši uspeh. Vsak pevski zbor se mora zavedati, da v krasoti pravilne dinamike ne bo zlepa dosegel vrhunca. Prizadevati pa si mora, da se temu idealnemu vrhuncu čedalje bolj bliža.

Udeležba pri koncertu je bila prav dobra. Zastopane so bile tudi najodličnejše novomeške rodbine. Izmed zunanjih gostov omenjam zlasti gospoda dr. Josipa Čerina, ki je bil s koncertom prav zadovoljen.

Naslednjo nedeljo dne 15. novembra m. l. se je ob pol 4 popoldne koncert ponovil z istim sporedom in ob znižanih cenah. Proizvajanje je bilo približno na isti višini kakor prvič. Udeležba pa je bila znatno manjša, nekaj zaradi Martinove nedelje, ko so jo mnogi udarili na Trško goro v zidanice, nekaj zaradi dvojnega kina in še iz drugih vzrokov. Vendar je bil splošen vtis koncerta zelo povoljen. Naj bi bili ti lepi uspehi g. dirigenta in pevskega zboru v vzpodbudo k nadaljnjemu vztrajnemu delovanju na polju cerkvene glasbe in uspehi bodo čedalje lepši.

Nove orgle v Strossmayerjevi stolnici v Djakovu,

32. delo mojstra Franca Jenka.

Dispozicija.¹

I. manual:

1. Principal 16'
2. Tibia 16'
3. Diapason 8'
4. Rog 8'
5. Kopula 8'
6. Harmonična flavta 8'
7. Unda maris 8'
8. Gamba 8'
9. Dolce 8'
10. Oktava 4'
11. Keraulofon 4'
12. Tibia minor 4'
13. Superoktava 2'
14. Blockflöte 2'
15. Kornet 8' (5—8 vrsten)
16. Mikstura $2\frac{2}{3}$ ' (5—6 vrst)
17. Cimbali $1\frac{1}{3}$ ' (5—6 vrst)
18. Fagot 16'
19. Tuba 8'

II. manual:

20. Burdon 16'
21. Viola d'amour 16'
22. Principal 8'
23. Burdon 8'
24. Flavta 8'
25. Kvintaten 8'
26. Koncertna viola 8'
27. Salicional 8'
28. Prestant 4'
29. Cevna flavta 4'
30. Traverzna flavta 4'
31. Kvinta $2\frac{2}{3}$ '
32. Superoktava 2'
33. Terca $1\frac{3}{5}$ '
34. Piccolo 1'
35. Mikstura $2\frac{2}{3}$ ' (5 do 6 vrstna)
36. Harmonična tromba 8'
37. Klarinet 8'

III. manual:

38. Burdonček 16'
39. Violinski principal 8'
40. Nachthorn 8'
41. Koncertna flavta 8'
42. Fugara 8'
43. Dulciana 8'
44. Eolina 8'
45. Vox coelestis 8'
46. Principalino 4'
47. Flauto amabile 4'
48. Dolce 4'
49. Nasard $2\frac{2}{3}$ '
50. Flautino 2'
51. Tercian $1\frac{1}{3}$ ' + $1\frac{2}{5}$ '
52. Sifflöte 1'
53. Harmonia aetherea $2\frac{2}{3}$ '
54. Oboa 8'
55. Vox humana 8'
56. Tremolo

Pedal:

57. Grand bourdon 32'	63. Oktavbas 8'	69. Kornet $5\frac{1}{3}$ ' (4 vrsten)
58. Principalbas 16'	64. Burdonal 8'	70. Kontrabombarda 32'
59. Subbas 16'	65. Violoncello 8'	71. Tuba 16'
60. Burdonbas 16'	66. Kvintbas $10\frac{2}{3}$ '	72. Pozavna 8'
61. Violonbas 16'	67. Koralbas 4'	73. Klarin 4'
62. Salicetbas 16'	68. Superoktava 2'	

¹ Za registre sem vzel pri nas običajna imena.

Zveze:		Superokt. I k Tutti	Povoljna komb. I. (rdeči gumbi)
Man. II— I		Man. I — ped.	Povoljna komb. II. (beli gumbi)
Man. III— I		Man. II — ped.	
Man. III—II		Man. III — ped.	
Superokt. II— I		Superokt. I man. — ped.	zapira jezičnike
Superokt. III— I		Superokt. III man. — ped.	zapira valj (gen. cresc.)
Superokt. III—II		Superokt. I + III — ped.	zapira registre
Subokt. II— I		v Tutti	zapira 32' + 16'
Subokt. III— I			zapira ped. avtomat.
Subokt. III—II			Basovska melodija
Superokt. I	Zbiralniki:		Generalni crescendo (valj)
Superokt. II	p. mf. grandjeu, f. ff. Tutti		III. man. v zatvornicah (žaluzijah) — z nogavnico.
Superokt. III	2 prosti kombinaciji:		

Kolavdacijo je opravila nalašč za to poklicana komisija. In sicer za orgle kot glasbilo: prof. Fr. Dugan iz Zagreba, stolni dekan dr. Fr. Kimovec iz Ljubljane in prof. p. Kamilo Kolb iz Varaždina. Za omaro pa prof. Milan Potočnjak iz Zagreba.

Komisija je orgle pregledala vsestransko, zlasti intonacijo vseh registrov, delovanje pnevmatike, moč in vztrajnost mehovja, širino kancel in dovodne zračne kanale, izdelavo in material piščali, izdelavo igralnika in omare in je izdala sledečo strokovno sodbo:

Orgle so v celoti prvovrstno izdelane; to pa točno po predloženi dispoziciji, ki sta jo napravila prof. Fr. Dugan in dr. Fr. Kimovec. Mojster Fr. Jenko je na svoje stroške dodal še dva nepredvidena registra: *Violo d'amour* 16' v drugem manualu in *Kvintbas* 10 $\frac{2}{3}$ ' v pedalu.

Intonacija posameznih registrov je, kar se tiče barve zvoka, izvrstno zadeta. Prav posebno dobro so uspeli sledeči registri: *Gamba* 8', *Koncertna viola* 8', *Salicional* 8', *Nachthorn* 8', *Fugara* 8', *Vox coelestis* 8', *Flauto amabile* 4', *Dolce* 4', *Klarinet* 8' in *Oboa* 8'. Poudariti moramo, da so se dobro posrečile vse flavte. Principali bi mogli biti malo širši, prav tako 16' pedalni registri v globoki legi; pa bodo zavoljo velike množine registrov basu tudi tako dajali vsestransko polnost in jasnost. Dobro so intonirani vsi jezičniki in izgovarjajo dosti hitro. Ventilator je dovolj močen, kancele registrov so široke po predpisih, prav tako dovodni kanali in poedine sapnice, tako da med igranjem ni nobenih motenj glede dovoda sape v poedine registre in manuale; nizki toni ne jemljejo sape višjim legam, pa tudi močnejši manuali v nizkih legah ne ovirajo slabših manualov, da ne bi vzdržali glasú enako močnega. Ventilator zadošča tudi zelo velikim zahtevam igranja.

Funkcija pnevmatike je dovolj hitra in zadovoljuje tudi zahteve koncertnega igranja.

Izdelava sapnic in piščali je lepa in natančna, uporabljeni material je, kar se tiče kakovosti lesa, zelo dober.

Piščali so pritrjene po predpisih, prostor je zelo dobro izrabljen in so za uglaševanje vsi registri lahko dostopni.

Igralnik je urejen po modernem načinu, kakor je navaden v Ameriki in nekaterih evropskih deželah. Registri so zelo pregledno razvrščeni in lahko dosegljivi. Prav tako so zelo pregledno in praktično razvrščeni gumbi za različne kombinacije in kolektivi, ki dajo možnost, da registrov in prostih kombinacij ni treba rabiti za nepotrebne namene. Igralnik je izdelan natančno (precizno) in predstavlja mojstrsko delo.

Vtis celotnih orgel je veličasten (impozanten) in njih glas napolnjuje ves cerkveni prostor, ker je voluminozen i v plenu i v temeljnih registrih. Razen tega te orgle zavoljo množine registrov nudijo veliko možnost najrazličnejših zvo-

kovnih kombinacij zaradi bogastva raznih zvočnih barv, ki se razen s temeljnimi registri morejo doseči tudi z uporabo različnih alikvotnih tonov.

Orgelska omara je glede rabljenega materiala kakor glede načina mizarske in rezbarske izdelave prvovrstno delo. Prav tako soglaša s sedanjo opravo in z notranjščino stolne cerkve in se spaja z njo v harmonično celoto glede tehnike dela, oblike in barve. Vse je izdelano točno (precizno) in vestno.

Nove orgle po svoji zunanosti učinkujejo veličastno, po učinku svojih voluminoznih zvokov pa mogočno (impozantno) in slovesno. Te in take orgle spadajo kakor prekrasen dragulj v čudovito Strossmayerjevo stolnico.

K tej strokovni sodbi nekatera dopolnila.

Načrte za omaro je po risbi stare omare risal arhit. Ivan Pengov, rezbarska dela je napravila delavnica Boža Pengova, mizarska dela pa mojster Jenko sam. Sedanja omara je znižana toliko, da se zdaj iznad nje v svoji celotni mogočnosti vidi velika rozeta, okroglo okno v fasadi. Na obeh straneh je za eno okno razširjena do zidu; tudi to pogled na kor zelo dvigne.

Prejšnja omara je bila narejena na Dunaju; pa pravijo, da je sedanja izdelava veliko lepša.

Za omaro je mojster porabil nad 13 kubikov najboljše, za te orgle posebej odbrane slavonske hrastovine, ki jo kot prvovrstno blago ceni ves svet. Izbranega smrekovega lesa za piščali, sapnice, kanale je šlo nad 60 kubikov; svinčenih cevi za pneumatiko je porabil nad 5 kilometrov; samega zlata za 15.000 din; samo za raznovrstne vijake, skrite v orglah, je moral dati nad 3000 dinarjev; vseh piščali imajo orgle 5426. Lesene so izdelane vse doma, za jezičnike so nastavki in deloma noge tudi domače delo. Kovinske labialne piščali je v veliki meri tudi naredila Jenkova delavnica; ker pa je bil rok zelo kratek, jih je bilo nekaj tudi od drugod naročenih.

Značaj teh orgel je velik, sijajen blišč; dosežen je v prvi vrsti s tem, da je med 73 registri v nižjih oktavah 41, v višjih celo 48 alikvotnih vrst, to se pravi okroglo 60% alikvotov. Seveda so pa ti alikvotni (miksturni) registri, ki dajejo naravne parcialne tone, izredno previdno, mehko intonirani, tako da moremo ne le poedine vrste, ampak cele skupine alikvotov, kakor jih imajo 5—6 vrstne miksture, 5—8 vrstni kornet, 5—6 vrstni cimballi, dobro vezati že kar z enim ali dvema normalnima registroma. Seveda pri takem spajanju registrov z alikvoti dobimo čudovito dražljive zvočne barve. Flauto traverso 4' in terca 1 $\frac{3}{4}$ ' zvenita kakor nežni, svetel zvonček; cevna flavta 4' s terco 1 $\frac{3}{4}$ ' poje kakor krepkejši zvonec črede na planini; s primerno igralsko tehniko pa poslušalcu pričaraš zvok, kakršnega so tako ljubili sredi prejšnjega stoletja, ko so v ure ali podobe vdevali vratilca z bodicami, ob katere so se zatikala jeklena ali medeninasta peresa in lepo zvončkljala kak priljubljen napev; pa so delali nalašč tudi same škatlice s tako »muziko« (Spieldose). — Če na I. manualu odpreš kopulo 8', Blockflöte 2' in cimbale 1 $\frac{1}{4}$ ', ti žvrgole kakor starinske orglice v kakšni hribovski cerkvi. — Tu bo organist imel obilo posla leta in leta, preden bo vsaj najlepše možnosti spoznal.

Če poslušamo posamezne manuale, spoznamo njih sledeči značaj:

I. manual so »orgle«, tisti polni, mogočni, veličastni, bleščeči, jasni značaj dobrih polnih orgel.

II. manual je okrogel, živ.

III. manual je tudi živ, toda oster, tenek. Intonacija je skrajno odtehtana, še v registrih, ki so po značaju bolj robati, ni nobene trdote, izredno mila je, rahla, nežna, toda ne medla, nejasna, ampak vsak ton kar živi¹.

¹ To so tudi različni, glasbeno prav nič izobraženi ljudje v Djakovu takoj začutili in to živo življenje posameznih registrov posebno poudarjali.

Jezičnikov je 14% vseh registrov; nekako sredina med francoskimi orglami, ki so z jezičniki zelo bogate (krog 25%), in nemškimi, ki jezičnikov toliko ne ljubijo, da si se v novejšem času za nje marsikje bolj ogrevajo.

Registri posameznih manualov so razvrščeni po moči, tako da si tuj organist, ki pride prvič na te orgle, takoj ve pomagati. Registre vsakega manuala odpira kar zapovrstjo, kakor so porazdeljeni, pa se ne bo mogel zmotiti².

Principali so vsi širše menzurirani kakor navadno. Principal v I. man. n. pr. dva poltona širše, kakor ga zahteva in ga je delal doslej najslavnejši orglarski mojster, ki je izdelal najboljše orgle na svetu A. Cavaillé-Coll³.

Pedal je gromovit, silovit, poln, pa hkrati nepričakovano jasen, izrazit; samostojen, pa se vendar lepo staplja z manuali. Ne mogel bi reči, da sem enako lep pedal že kdaj slišal kjerkoli⁴.

Nenavaden je veliki odmev v tej cerkvi. Če je cerkev prazna — tako sem preskusil — traja zelo krepek odmev 4 sekunde; nadaljnjih 6 sekund pa počasi izveneva, dokler vsega nekako po desetih sekundah popolnoma ne zamre. Zato se pri prazni cerkvi hitro igranje ne razločuje. Pri polni cerkvi se ta odmev zgubi, tako da je sijajno učinkoval tudi Bach, učinkoval tudi hrvaški Bach, t. j. prof. Dugan.

Sapo dajeta orglam dva motorja. Sapa ima pritiska: za pnevmatiko 120 mm; za I. man. 90 mm, za II. man. 80 mm, za III. man. 75 mm.

Pomembna je izredna jasnost teh orgel. Najbolj me je presenetilo to, da je vsakršna akordna sestava celo v najnižji, tako zvani veliki oktavi, ki še na klavirju zveni motno, temno, nejasno, mazavo, popolnoma jasna, izrazita, svetla, navzlic temu, da v polnih orglah na I. man. poleg množice 16' registrov pojo še trije 32' (v subokt. II. in III. man.)⁵.

Orgle same po značaju stoje med deli dveh najodličnejših francoskih mojstrov: Cavaillé-Colla, čigar dela so znana po svojem veličastnem, mogočnem blišču, in Merklina, čigar dela enako slove zaradi čudovite, zveneče polnosti, dehtive mehko in skoraj kar opojne nežne ljubkosti⁶. Mogočni, prevzemajoči sijaj imajo po Cavaillé-Collu, dehtivo lepoto po Merklinu.

Kimovec.

² Škoda je, da so se izmed normalnih, osemčevljskih morali umakniti primerni štiričevljski, ki so bili med nje na primerno mesto že postavljeni. Takoj tiste dni se je pokazalo, da jih razni tuji organisti niso znali rabiti, da bi normalno višino osvetlili.

³ De l'orgue et de son architecture p. 26. — Cavaillé-Coll v tem svojem delu daje za normalni principal menzuro 143.2 mm. — J. A. Silbermann jo je delal 145 mm. Menzura 150.6 je po Cavaillé-Collu in po Silbermannu za dva poltona širša, po Dom Bedosu (154 za veliki C) — prim. Töpfer, pg. 274 — pa normalna. — Če je J. A. Silbermann v orglah v stolnici v Straßburgu za principal 8' v I. manualu vzel izredno menzuro: 180 mm za najnižji C, je naredil zato, da je zaradi pomanjkanja registrov dobil v najnižji oktavi, zlasti v pedalu, potrebno polnost. Saj pedal razen principala 16' nima nobenega samostojnega registra, niti subbasa 16' ne. Pa se v mali oktavi z menzuro 97 mm za mali c hitro bliža normalni, pri tretjem c (enkrat črtanem) je pa z menzuro 52 cm že normalen. Menzura, ki je v začetku imela skoraj šest poltonov nad normalo, ima v drugi oktavi le še dva poltona, tretja oktava se pa začne že z normalnim premerom in se ujema z normalno principalovo menzuro 145 mm za veliki C. — Roethinger v Straßburgu, ki je lansko leto razen stare gotske omare iz konca 15. stol. in prospektnih piščal naredil orgle na novo, je Silbermannove principalne piščali ohranil z menzuro vred (prim. Claus Reinbolt: Die neue Orgel im Münster zu Straßburg).

⁴ Izmed naših pedalov bi se mu po izraziti mogočnosti — v manjši meri pač — mogel primerjati pedal Jenkovih šentpetrskih in — po svoje vsaj — tudi vodiških orgel.

⁵ Morda bo koga mikalo to, da pri dopoldanji slovesni božji službi in slovesnem blagoslovu orgel kakor tudi pri popoldanjem koncertu igralca menda nista nikdar rabila superoktave v I. man. Orgle so tako sijajno in polno zvenele, da so nas, tudi brez te, blišč in učinek polnih orgel znatno zvišujoče zveze, popolnoma prevzemale.

⁶ Saj glede na potrebe katoliške cerkvene glasbe nekateri Merklina cenijo celo nad Cavaillé-Colla. Kaj je Merklin znal, sem posebno čutil in se na vso moč čutil ob orglah v presbiteriju stolnice v Strassburgu. Samo 22 registrov imajo, pa v plenu razvijajo sijaj in čudovito božajočo moč, da človek ne ve, kje se vse to jemlje, zlasti ker so posamezni registri intonirani tako voljno, mehko, nežno.

Analiza in sredstva nove glasbene gradbe.

(Nadaljevanje.)

Ritmično utripanje se naslanja na tempo, ki določa resnično ritmično in metrično vrednost in pravo vrednost zvočnice. Takim primerom pravimo, da so akustično pravilni, nasproti primerom, ki so optično pravilni, akustično pa nepravilni. Z drugo besedo: »Čestokrat imamo na papirju napisano vrednost ♩ not, ki so v resnici le ♩, če je tempo hitrejši, ali pa imamo ♩, če je tempo počasnejši. Zato je največjega pomena v glasbeni analizi ravno ugotovitev »resničnega takta« (normalnega), oziroma zvočnice. Na mnogih primerih bomo videli, da je glasbena perioda le na papirju osemtaktna, v resnici je prava stavkova skupina ali še celo krajša oblikovna sestava. A na drugi strani bomo zopet imeli primere četverotaktne notacije, ki so v resnici pravilne osemtaktne periode. Gre za jasnost metrične sestave; to pa dosežemo le, če nam je znana resnična osnovna mera, to je zvočnica. Ta je osnova vsaki skladbi, vendar nikoli ne predstavlja ne metruma, ne fraze, kajti za to je potrebno dvojje zvočnic (ali po starem dvojje tonov ali v smislu pesniške metrike — ♩). Ne smemo pa pri tem pozabiti, da so členi zvočnice (glej C. G. stran 182, odstavek a) bistveno sestavni deli melodije (teme).

Sedaj je potrebno razmotrivati še taktne načine. Kaj je takt in takt, smo zvedeli na str. 87. Zato preostane še razmotrivanje o taktih načinih, ki jih v glasbeni metriki delimo v:

a) Dvodelne taktne načine, pravimo jim tudi izometrični takti načini, ker se je iz teh razvil izometrični ritem. Njegovo razmerje je: 1—1 ali ♩ | ♩ ali ♩ | ♩

b) Trodelne taktne načine ali diplastične taktne načine; iz teh se je razvil diplastični ritem. Njegovo razmerje je: 1—2 ali ♩ | ♩ ali ♩ | ♩

c) Zložene taktne načine ali hemiolske taktne načine z ritmičnim razmerjem 2—3 ali ♩ | ♩ ali ♩ | ♩. Hemiolske taktne načine so poznali že v 17. stoletju. To je neizpisano menjavanje taktih načinov,¹ da je nastal s

¹ Pri tej priliki je nastalo samoobsebi vprašanje glede obstoja in pomena taktih načinov, ali je sploh potreba uporabljati radi dozdevne jasnosti glasbenega čitanja takt in ga uvajati celo v izvenevropsko glasbo? V naši folklorni glasbi zasledujemo jasnost glasbene sestave na osnovi pesniške metrike, ki je v glavnih potezah osnova tudi glasbeni metriki. Drugačnja je pa zadeva v izvenevropski glasbi, posebno v primitivni glasbi, ki nima nobenih zgodovinskih, še manj razvojnih razdobjih v našem smislu besede. Iz tega razloga tudi ne moremo imenovati, ne prištevati primitivno glasbo k umetnosti, za to ni ne podlage in ne sredstev. Po pretežni večini služi primitivna glasba magiji, ki jo goje tradicionalno plemena izvenevropskih ozemelj, služi za razne priložnosti, a ni nastala iz duhovne potrebe, ker je stopnja civilizacije in duha zastala na točki, ki spada v praritmično sluteno delovanje človeškega organizma. Ze to so razlogi, ki branijo evropejizirati melodijo primitivnih plemen, saj so nastale na čisto drugačnih ritmično-melodičnih osnovah; a tudi v drugačnih življenjskih pogojih kot melodije kulturno višje stoječih narodov. Poizkusi v tem pravcu še niso prinesli zadovoljivih rezultatov (Stumpf, Hornbostel, Pollak, Capellen, Idelsohn, Bose, Wertheimer, Tiersot, Abraham, Friedenthal, Singer, Riemann), treba bo še mnogo napora in vsestranskega študija. Za primer navajam H. Leichtentrittovo opombo (Musik. Formenlehre, II. izdaja, str. 279): »Moja razdelitev takta se razlikuje od Stumpla po tem, da je moja periodična sestava bolj jasna«. Taki in podobni poizkusi taktne ureditve so problematični in pomenijo zgolj konserviranje izvenevropskih melodij. O tem razpravlja G. Adler v »Stil in der Musik«, Breitkopf u. Härtel, 1911, I. knjiga, str. 78: »Eine ganze Reihe von primitiven und exotischen Weisen läßt sich nicht in Takte zwängen...«. Po našem glasbenoteoretskem razmotrivanju lahko notiramo marsikatero izvenevropsko melodijo v odgovarjajoče taktne načine; do tega pripomorejo tako imenovane šablone in floskulture, ne pa metrika, ki nima potrebne opore. Reči pa moramo,

pomočjo sinkop v dvodelnem taktu načinu trodelni takti način. V resnici se je takti način menjal, čeprav je ostal isti. Pravo sliko hemiola ritma (kajti iz hemiola takt razvijemo lahko tudi hemiola ritem, kar smo videli že pri dveh prej omenjenih razdelitvah dvodelnih in trodelnih takti načinov) dobimo iz hemiola takti načinov, ki urejajo enote višjega reda dvodelne in trodelne taktne sestave. Zložene taktne načine nekateri različno razlagajo. Še najuspešnejša je trditev za zložene taktne načine naslednja: S pomočjo iracionalne razširjave dobimo pri obliki dvodelnih takti načinov nove, za naš metrično-ritmični čut povsem nenavadne oblike, ki si jih razlagamo kot zložene taktne načine, na primer: $\frac{3}{4}$ takt dá vsled iracionalne razširjave (o kateri smo govorili v CG str. 147, št. 9-10) $\frac{5}{8}$ takt, ki je prav za prav širok $\frac{3}{4}$ takt, $\frac{5}{8}$ takt = $2 \frac{1}{8}$ dva $\frac{3}{8}$ takta. Vendar tak način notacije ni priporočljiv, ker ne moremo iz tega spoznati motivičnega viška. Klasičen primer za to dobimo tudi v 9. Beethovnovi simfoniji. Označba »ritmo di tre battute« in »ritmo di quattro battute« pomeni le papirnato porazdelitev, kjer kaže na primer »ritmo di tre battute« akustični $\frac{3}{4}$ takt. V tem smislu zahtevajo Beethovnovi scherzi metrično preureditev, kajti sedanja $\frac{3}{4}$ notacija ne odgovarja njih vsebini.

V splošnem dobimo glede notacije mnogo nejasnosti, posebno v melodijah tistih narodov, ki so bližje vzhodu in sploh izvenevropski kulturi. Prevladuje mnenje, da je na primer $\frac{3}{4}$ takt vsesplošen takt. Tako trdi tudi J. Bas (znani italijanski teoretik) v »Trattato di forma musicale«² I. del, elementi ritma. V opombi št. 2: Vsi vemo, da je sedanja praktični temelj glasbene pisave $\frac{3}{4}$ ali C takt. Imamo pa zelo mnogo primerov, v katerih je nemogoče izvesti glasbeni stavek v C taktu. Vzemimo narodne pesmi Srbov in Bolgarov. Celo glasbeniki teh dveh narodov so v sporu glede pravilne notacije, kaj še, da bi s silo privlekli metrično od sile komplicirane njihove melodije v C takt! Pred leti sem zasledil v »Novostih« št. 139. Zagreb. V. 31. 1931 razpravo in popravek notacije bolgarskega glasbenika H. Pančeva:

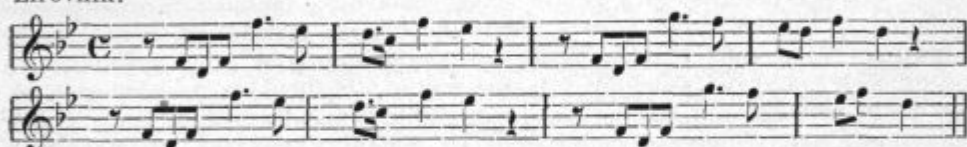
V. Stojinovo notacijo je Pančev metrično drugače interpretiral. Vzrok za take metrične dvome je iskati v razpotju dveh kultur in sicer narodne in umetniške, z drugo besedo: čeprav je glasbenik umetniško izšolan, je vendar razdalja od

da je glasba primitivnih narodov ataktična, semtertja metrično slučajna tvorba (v našem smislu), brez stalne ureditve in je navezana na ustna izročila, v kolikor že ni fonografirana. Vse kar je v primitivni glasbi vsebinskega, ni umetnost v našem smislu, ampak je instinktivno izražanje magičnega udejstvovanja ob raznih prilikah, na primer prepevanje in piskanje melodij pri izzivanju kač, zagovarjanju raznih bolezni, ob smrti itd. Tudi akrobacija indijskih fakirjev se poslužuje petja in glasbe pri svojih nastopih, ki vzbuja, posebno pri nas v Evropi, veliko pozornost. Naš sodobni družabni red, posebno naša večja mesta, goje glasbo, ki po svoji vsebini in obliki vzbuja vse drugo kot umetnost. V barih, kavarnah in financijelno propadajočih gledališčih, ki skušajo rešiti prazne blagajne s takim glasbenim importom in ga razglašajo za pristno eksotično blago, dasi ni od tega drugega, kot mogoče naslov in kakšen skrpucan motiv. Kulturno osirotelo občinstvo je prišlo danes vsled visoke kvalitete opernih del v položaj, ki ni zaviranja vreden. Vendar to, kar nudijo razni foksi, tangi, rumbe, ki so izključno modne oblike, ne zadovoljuje dnevne fabrikacije, ki jo producirajo velike nemške in predvsem ameriške eksportne družbe, kajti želja splošnosti je večja kot produkcija takih modnih stvarov. Take skladbe nimajo s primitivno in ne z eksotično glasbo nobene zveze. Predvsem je eksotična glasba nastala iz nam povsem tujega glasbenega občutja. To občutje je pa nastalo v odnosu do tistih narodov, ki nimajo z nami nobenega kulturnega odnosa.

² Ricordi & Co. Milano, 1933.

umetniške do narodne interpretacije tem večja, čim manj ima tak glasbenik glasbeno-teoretske podlage. Tu je obširen teren za študij obeh glasbenih kultur, ki zahtevata obilo tudi znanstvenega študija. Omenjam samo nekaj zanimivih okoliščin, ki pridejo v poštev v te svrhe: Danes je veliki alla breve takt ($\frac{4}{4}$) postal za našo glasbeno pisavo nepregleden, nejasen ter je odstranjen celo iz strogega kontrapunkta. Pri analizi melodije, kot vemo, moramo ugotoviti osnovno vrednost, kdo je nosilec celokupne ritmike (v gregorijanskem koralu osminka, v klasični polifoniji pa četrtnka). Navajam primer iz domače narodne literature, ki je zanimiv z ozirom na dvom glede notacije. V književni prilogi »Novih Akordov« L. X. zv. I. Ljubljana, 1. I. 1911, str. 8 in 9 navaja E. Adamič možnost naravnejše notacije narodne pesmi »Moj fantič je na Trolsko vandral...« Melodijo je zapisal J. Žirovnik. Glavna ovira melodičnega gibanja je vsakokratna četrtninska pavza, ki jo je poizkusil Adamič odstraniti na ta način, da je izometričnemu taktu, katerega je predpisal Žirovnik, predpisal »quasi« hemiolski takt. Na videz je stvar postala nekoliko bolj komplicirana, vendar je melodija pridobila na jasnosti, ker je vsaj deloma prišla v sklad z metrično in motivično ureditvijo. Melodija je v trodelni motivični uredbi (o tem pozneje) in v trodelnem metrumu. Žirovnikova izometrična notacija (1:1 ali 2:2) se upira trodelni motiviki:

Žirovnik:

Adamič:

Pravilna podoba te melodije je končno ta:

Po Žirovnikovem zapisu začne melodija s težko dobo, po Adamiču s predtaktom. Razen tega je v obeh primerih ohranjen ženski sklep.

Metrum te melodije se glasi: $\left(\begin{array}{c} \text{♩} \\ \text{♩} \end{array} \right) \left| \begin{array}{c} \text{♩} \\ \text{♩} \end{array} \right| \left| \begin{array}{c} \text{♩} \\ \text{♩} \end{array} \right| \left| \begin{array}{c} \text{♩} \\ \text{♩} \end{array} \right| \left| \begin{array}{c} \text{♩} \\ \text{♩} \end{array} \right|$ Mali takti.

Ritem:

Zvočnica:

Osminka pavza, ki jo pišeta oba imenovana zapisovalca, je brez pomena v začetku, ker ne ustvarja ne ritmičnega in ne metričnega momenta. Ostale tri osminke se združujejo v obliko triole, ki omogočajo redno trodelnost motivov.

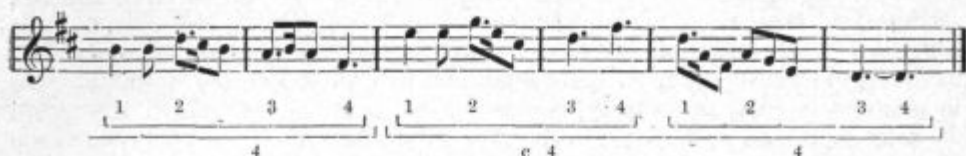
Že ta primer kaže potrebo obširnega razmotrivanja in študija v tem pravcu. Če že Žirovnik piše C takt, je potem dana taki notaciji večkrat znatna možnost prostosti, kajti en C takt smatramo tako, da ga delimo v dve široki motivični dobi, seveda, če to dopušča tempo. Sploh ga prištevajo k dvojnemu taktu, ker vsebuje dva dvodobna takta, pri tem seveda manjka za oko potrebne taktnice. Sicer je pomen taktovih C načinov v zmanjšani projekciji najbolj razviden tako:

Vidimo, da imajo $\frac{4}{4}$, $\frac{3}{8}$ in C takti dvojni pomen, zato jih tako tudi interpretiramo, če smo v dvomu glede pravilne notacije. V zadnjem primeru je naznačena le težka doba, 1. in 3. motiv sta opremljena s taktnico. Pravilneje bi bilo, da bi označili težko 2. in 4. motivično dobo s taktnico. P. Panoff (*Alt-slawische Volks- und Kirchenmusik, Athenaeon, Potsdam*) pravi: »Neumestna je označba takta ali razdelitev v taktne motive (mišljeno za narodno glasbo) po naših pojmi, kajti obstoja mnogo različnih ritmičnih enot, ki jim manjka pravilnega povračujočega poudarjanja. To temelji v alinearni (homofonski) ustvaritvi melosa, ki dopušča komplicirani ritem, seveda ga uho komaj zazna. Nenavadna razdelitev poudarkov in dihalnih pavz, kakor poudar na lahki dobi, vse to je razumljivo le v skupnosti.« Če preiskujemo melodije izvenevropske glasbe, ali pa tudi take, ki so tej glasbi sorodne, bomo dobili v teh take ritmične motive, ki so brez dob in ataktične. Zato moramo vzeti pri notaciji z ozirom na evropsko glasbeno čitanje takta v poštevek melodični kriterij, ki je znan že iz koralne kulture ter vsaj nekoliko odgovarja pojmovanju speva. Kultura notacije, vzemimo samo bizantinsko dobo, v kateri so nastale popadike (učne knjige o notaciji), ta doba je poznala svoj čas nič manj kot šest različnih vrst: prosodično, ekfonetično, konstantinopolitansko, hagiopolitično, armensko in latirsko notacijo. Do tako različne notacije je pripomogla tudi svetovno-politična orientiranost poedincev, ki so tudi v filozofiji razvijali utemeljitve v stari dobi kot tudi danes. Tako trdi Spencer, da ima glasba svoj izvor v govoru, Darwin pa trdi, da ima govor svoj izvor le v glasbi. Še najverjetnejša bo pač trditev glasbenega učenjaka dr. Lacha, ki pravi, da se vzклик, kot najstarejši pradokument, deli v jezik (artikulacijo) in glasbo (stiliziranje). Da imajo take trditve znamenitih filozofov in glasbenih znanstvenikov velik pomen tudi za praktično glasbo, je razumljivo; ni čuda, če je vpliv takih trditev glasbenih znanstvenikov našel pot tudi v notacijo.

Naše nadaljnje razmotrivanje bo pojasnilo tudi ta problem. Ko bomo spoznali poedine taktne načine, njih poglobitve ritme in lastnosti, bomo tudi gledali notacije na jasnem.

Se en primer navajam, ki naj osvetli našo trditev glede na različno notacijo; da še ni enotnosti, je krivo pomanjkanje oblikovnega študija, ki ga mnogi skladatelji površno predelajo, o tem nam pričajo številni primeri. Znana in priljubljena božična pesmica »Sveta noč, blažena noč« od avstrijskega organista Franca Gruberja (1787—1885) ima kar tri notacije, od teh je pravilna naslednja:

(Komponirana l. 1818)

a 4 (2 × 2)	ali {	a 4 (2 × 2)
4 (2 × 2)		4 (2 × 2)
b 4		b 4 :
4		c 4
c 4		4
4		

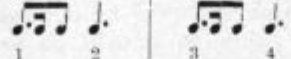
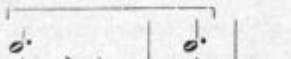
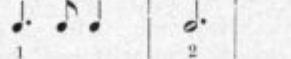
Čeprav se bomo na ta primer še povrnili, moram že sedaj odločno zavreči trditev H. Leichtentritta (*Musikalische Formenlehre* II. in III. izdaja, str. 15), ki prišteva to melodijo k trodelni periodi. V resnici je »trodelna stavčna skupina«, o čemer se bomo prepričali pri razpravi o glasbeni periodi. Navajam začetek iste melodije v Riemannovi notaciji:

Znan mi je tudi primer te pesmi v $\frac{3}{8}$ notaciji: (*Normal-Klavierschule*, Max Hesse) str. 64.

Primerjava metruma in ritma pravilne in Riemannove notacije:

Metrum v $\frac{6}{8}$ notaciji:	
Ritem v $\frac{6}{8}$ notaciji:	
Zvočnica:	1 2 3 4
Metrum v $\frac{3}{4}$ notaciji:	
Ritem v $\frac{3}{4}$ notaciji:	
Zvočnica:	1 2

Pravilna notacija bi bila edino $\frac{3}{8}$ tinska, ker bi bila le optično povečana $\frac{6}{8}$ minška, tako je pa notacija po Riemannu netočna.

Organistovske zadeve.

Seja društva organistov za ljubljansko škofijo se je vršila dne 4. dec. 1936. Predsednik poroča o tekočih društvenih zadevah. Društvo zasebnih nameščen-
cev je sestavilo in poslalo na pristojno mesto prošnjo, da bi bila priznana
absolventom orglarske šole v vseh državnih in javnih službah dva razreda
srednje šole, torej ne le takrat, kadar ostanejo v svoji stroki, kot se to določilo
zdaj glasi. — G. blagajnik poroča, da je Cec. društvo za ljubljansko škofijo vložilo
na banovino prošnjo, naj bi banska uprava priredila učencem orglarske šole
in organistom tečaj za občinske tajnike, da bi na ta način organisti lažje prišli
do kake primerne postranske službe, ker so službe organistov po večini slabo
plačane, slabo ali pa nič urejene.

V društvo so bili sprejeti sledeči novi člani:

Josip Šterbenc, organist v Crnomlju;

Drago Škerjanc, organist na Krki;

Martin Ulaga, organist v Trebnjem;

Anton Meklav, organist v Planini pri Rakeku.

Dovoljena je bila podpora enemu prosilcu v znesku 250 Din. Že izplačana
podpora nekemu prosilcu v znesku 100 Din se odobri. — Glede širšega delo-
kroga in požitve društva »Zveze organistov« je bilo sklenjeno, da se pri-
pravijo obširnejši in konkretni predlogi, ki naj se na prihodnji seji preštu-
dirajo in rešijo v korist naše stanovske organizacije.

V. S.:

Organisti občinski tajniki.

Ljubljanski škof. ordinariat je izročil kr. banski upravi naslednji dopis:
»Cecilijino društvo za ljubljansko škofijo, ki vzdržuje »Orglarsko šolo« v
Ljubljani, prosi:

1. da bi se dovolil na banovinske stroške orglarskim učencem tečaj za
»banovinske tajnike na deželi«;

2. da se izda absolventom tega tečaja spričevalo, da so usposobljeni za
banovinske tajnike na deželi;

3. da bi se že kvalificiranim organistom dovolila udeležba pri splošnem
tečaju za organiste na deželi.

Če se to dovoli, bodo imeli organisti mnogo lažjo preskrbo, kar bo ugodno
vplivalo na občino in cerkev.

Škofijski ordinariat to prošnjo najtopleje priporoča v smislu § 85. zakona
o občinah banovinskemu svetu v ugodno rešitev in prosi gospoda bana, da
ugodni sklep banovinskega sveta odobri.

Škofijski ordinariat, 16. novembra 1936.

Na to prošnjo je prejel škof. ordinariat naslednji odgovor kr. banske
uprave z dne 10. dec. 1936, št. II. 29.274/1:

Z ozirom na tamkajšnji dopis z dne 16. novembra 1936, št. 5684, se ordi-
nariat obvešča, da ni pravne osnove in tudi ne kredita, da bi se dovolil na
banovinske stroške orglarskim učencem tečaj za občinske tajnike na deželi in
da bi se izdalo absolventom tega tečaja spričevalo, da so usposobljeni za občin-
ske tajnike na deželi. Pač pa bo kr. banska uprava v letu 1937 priredila tečaj
v okviru uredbe o tečajih za strokovno izobraževanje občinskih uslužbencev
(»Služb. list kr. b. upr. Dravske banovine« z dne 12. dec. 1934, št. 746/100 z
izpremembami in dopolnitvami v »Službenem listu« z dne 20. februarja 1935,
št. 108/15), h kateremu se bodo mogli priglasiti tudi organisti. O sprejemu v
tečaj odloči ban na osnovi pismene prošnje (čl. 3. uredbe). Otvoritev tečaja
oziroma rok za vlaganje prošenj se bo razglasil v »Službenem listu« in v dnev-
nikih. Ban: Dr. Natlačen, l. r.«

Iz tega odgovora je razvidno, da bi nekateri organisti mogli biti sprejeti v tečaj.

Kakšni pa so pogoji?

To predpisuje čl. 8 Uredbe o občinskih uslužbencih (>Službeni list< št. 184/22 iz l. 1934):

>V občinsko službo sme biti sprejet samo, kdor izpolnjuje poleg pogoja iz čl. 7 (državljanstvo) še te pogoje:

1. da je dovršil 21 let starosti;
2. da je telesno in duševno zdrav;
3. da je dobrega vedenja;
4. da zna popolnoma službeni jezik;
5. da ima kvalifikacijo po tej uredbi;
6. da ni dovršil 40. leta starosti;

7. da je odslužil obvezni rok v stalnem kadru, razen če je po uredbah zakona o ustroju vojske in mornarice kot edini hranitelj nesposobnih zadruharjev ali kot stalno ali začasno nesposoben oproščen službe v stalnem kadru, odnosno, če je zavezan vojnici, da dokaže, da je plačal vojnico;

8. da ni pod skrbstvom ali v konkurzu ali da ni nad njim podaljšana očetovska oblast;

9. da ni bil s sodno razsodbo obsojen na izgubo častnih pravic, kar je ovira ves čas, dokler ta izguba traja;

10. da mu kot aktivnemu državnemu, banovinskemu ali občinskemu upokojencu ni prestala služba iz razlogov, navedenih v točkah 1., 2., 7. in 8. čl. 48;

11. da mu kot državnemu, banovinskemu ali občinskemu upokojencu ni bila s sodno ali disciplinsko razsodbo odvzeta pravica do pokojnine.

Na glavna službena mesta se ne more postaviti oseba, ki uživa kakršnokoli pokojnino.

Čl. 10. se glasi:

V mestnih, trških, zdraviliških in takih občinah, ki imajo 3000 ali več prebivalcev, se smejo postaviti za upravne uslužbence le osebe, ki imajo vsaj popolno srednjo ali tej enako strokovno šolo z zaključnim izpitom, tri leta pripravljalne službe ter dovršeni tečaj iz § 91. zakona o občinah. V podeželskih občinah, ki imajo do 5000 prebivalcev in kojih davčna osnova ne presega 150.000 Din letno, ter v ostalih spredaj ne navedenih občinah se smejo postaviti za upravne uslužbence osebe, ki imajo vsaj štiri razrede srednjih ali njej enake strokovne šole, tri leta pripravljalne službe ter dovršeni tečaj iz § 91. zakona o občinah.

Glede tečajev velja uredba z dne 14. nov. 1934 (>Služb. list< 1934, 746/100):

Čl. 1. Ban sme otvoriti v mejah te uredbe enega ali več tečajev za strokovno izobraževanje in izpopolnjevanje občinskih uslužbencev.

Čl. 2. Tečaj traja lahko najmanj šest mesecev, najdalje pa dve leti. Trajanje in pričetek tečaja kakor tudi število slušateljev pri tečaju odredi ban v odloku o otvoritvi tečaja.

Čl. 3. Za slušatelja tečaja se sme sprejeti, kdor:

1. ima najmanj šolsko izobrazbo, predpisano z banovinsko uredbo o občinskih uslužbencih za delovodje in blagajnike na stalnih službenih mestih;
2. govori in piše službeni jezik;
3. je dobrega vedenja.

O sprejemu v tečaj odloči ban na osnovi pismene prošnje itd.

To pojasnilo dajemo na razna vprašanja. Ali pa bo kr. banska uprava dovolila kako olajšavo, še ni znano.

Koncertna poročila.

I. Koncerti v Ljubljani. 2. novembra je Glasbena Matica ponovila Lizstov oratorij »Kristus«. Vtis tega koncerta je bil v celoti še boljši od prvega. — 13. novembra je koncertiral godalni kvartet iz Dresdena. Izvajal je Beethovnov kvartet v Es-duru op 127, Smetanov kvartet v e-molu in Škerjančev IV. kvartet. Izvajalci so nudili resnično in visoko umetnost. — 16. novembra so ljubljanski pevski zbori, včlanjeni v Hubadovi pevski župi, priredili koncert v proslavo 70 letnice mojstra Mateja Hubada. Nastopili so: mešani zbor Ljublj. Zvona, moški zbor poštnih uslužbencev, mešani zbor Sloge, Slovenski vokalni kvintet, moški zbor Save, Bežigrasjski moški zbor in mešani zbor Glasbene Matice. Na sporedu je bilo predvsem osem od Hubada harmoniziranih slovenskih narodnih pesmi, potem pa razni drugi lažji in težji zbori naših skladateljev. Med mešanimi zbori sta se posebno izkazala matični in slogini, pa tudi Ljubljanski Zvon je imel lep uspeh; od moških kvintet in Bežigrasjci. — 17. novembra je koncertiral francoski violinist Roberts Soetens. Izvajal je mojstrsko izključno francoska dela. — 20. novembra se je vršil v stolnici Arničev simfonični koncert. Sodeloval je pomnoženi radijski orkester pod vodstvom D. Šijanca in skladatelj Blaž Arnič kot solist na orglah. Z orkestrom in orglami so bili izvedeni: D'Abacov cerkveni koncert, Premrlova variirana, za orgle uglasbena in od Arniča instrumentirana obdelava p. Ang. Hribarjeve pesmi »Ti, o Marija«, Arničeva Antifona iz simfonije »Te Deum« ter istega skladatelja Velikonočna (IV.) simfonija. Na orglah samih je Arnič zaigral Regerjev Scherzo in dr. Kimovčev Preludij v C. Arnič se je v tem samostojno prirejenem koncertu izkazal še bolj kot lani v prvi vrsti kot pomemben, vsega upoštevanja in priznanja vreden simfonik, ki zna v dobro zaokroženi obliki nuditi zdravo, krepko, plemenito, toplo občuteno, vsem dostopno in učinkovito glasbo. Njegova Velikonočna simfonija je izmed tega, kar Arničevih del že poznamo, višek. Zeleli bi pa slišati tudi njegove prejšnje simfonije. Naj naši izvajajoči glasbeni krogi mislijo na to! V koncertu, ki o njem govorimo, se je Arnič pokazal tudi izvrstnega instrumentatorja in prav spretnega organista. K velikemu uspehu njegovega splošno ugodno sprejetega koncerta mu najiskreneeje čestitamo. — Zelo lepo je uspel koncert češke mlade, jako nadarjene pianistke Viktorije Švihlikove. Izvajala je Bacha v Busonovi priredbi, Novaka, Chopina, Debussyja in Verdija v Lizstovi obdelavi. — Časnikarski koncert 1. decembra. Zelo pester, dasi precej neenotno sestavljen spored. Nastopili so: ojačeni vojaški orkester 40. p. p. Triglavskega pod vodstvom kapelnika g. Živanoviča, 70 članski mladinski zbor s spremljanjem harmonik pod vodstvom prof. Rančigaja, Jerajev trio: prof. Jeraj (viola) in njegovi hčerki: Vida Hribar (I. gosli), Oly (čelo); kapelnik Dragoljub Živanovič kot kontrabasist-solist, »Septet bratov Živkov iz Maribora, tri operne moči: ga. Karena, gđc. Župevc in g. Kolaccio. Koncert je v celoti zadovoljil in nudil marsikaj zelo lepega. Pričel pa se je pol ure prekasno in preveč zavlekel. — 7. decembra je Bežigrasjski pevski zbor pod vodstvom Janeza Godca priredil v novi bežigrasjski šoli uspel pevski koncert. — 11. decembra je bil koncert Ljubljanske Filharmonije. Mesto napovedanega bolgarskega dirigenta Bojana Ikonomova je koncert vodil tukajšnji operni kapelnik dr. D. Švara. Izvajali so Ikonomova simfonijo oziroma simfonični stavek, Škerjančev Preludij, arijo in finale (za godalni orkester), Ibertov »Escala« in Čajkovskega klavirski koncert v b-molu. V klavirskem koncertu je klavirski part igral naš pianist Ivan Noč. Koncert v splošnem ni tako uspel kot dosedanj. Ljubljanska Filharmonija naj skuša dobiti stalnega domačega dirigenta, ki naj ji posveti vse svoje moči. Navezanost na inozemske dirigente ni prava pot k razvitku in napredku naše Filharmonije. — 12. decembra so nastopili koroški pevci z Radiš in Sel in dosti dobro zapeli več znanih kakor tudi manj znanih koroških narodnih pesmi. — Velik glasben dogodek je bil klavirski koncert našega prvega pianista Antona

Trosta. Izvedel je izredno bogat spored, obsegajoč dela klasike, novoklasike, romantike in moderne. V prvem delu je podal Beethovnovih 32 variacij v c-molu, Brahmsova dva kapriča in Rapsodijo ter Chopinovo sonato v h-molu, v drugem delu jugoslovansko glasbo: Ukmarjev Largo espressivo, Škerjančeve štiri skladbe in Tajčevičeve Balkanske igre; končno so prišli do besede še Ravel, Debussy, Skrjabin, Marx in Prokofjev. Trost je podal vse skladbe tehnično sijajno kakor tudi vsebinsko izčrpno. Dodal pa je še lastno Fantazijo na slovenske narodne pesmi in še nekaj drugih stvari. — 17. decembra je bil v Radiju orgelski koncert treh učencev drž. konservatorija iz šole St. Premrla. Nastopili so četrtoletniki Stanko Bohine, fr. Salvator Majhenič in Radko Simoniti. — Društvo prijateljev glasbenega naraščaja je priredilo 18. decembra v novi koncertni dvorani frančiškanskega konvikta prvi društveni komorni večer. Na njem je ljubljanski godalni kvartet izvajal skladbe Mozarta, Griega in Žebreta. — 21. decembra se je vršila prva letošnja produkcija gojencev drž. konservatorija. Izvajali so izključno češko glasbo. — Isti večer se je vršil v frančiškanski cerkvi cerkven koncert, ki ga je priredil Pododbor društva Rdečega Križa. Sodelovali so: prof. M. Tomc (orgle), violinski virtuos Leon Pfeifer, frančiškanski pevski zbor pod vodstvom kapelnika Neffata, operni pevec Tone Petrovčič in p. Ačko (spremljanje na orglah).

II. Koncerti drugod. 8. novembra je bil cerkven koncert v kapiteljski cerkvi v Novem mestu. O njem poročamo v posebnem članku. — 15. novembra so koncert ponovili. — 8. novembra so koroški pevci peli na Jesenicah. — 14. novembra je Godbeno društvo poštnih uslužbencev v Celju priredilo svoj prvi koncert. — Oratorijski pevski zbor sv. Franje v Osijeku je priredil 22. novembra svečan cerkven koncert v kapucinski cerkvi v proslavo 30 letnice cecilijanskega gibanja med Hrvati. Koncert je vodil g. Josip Brečko. — Istega dne se je vršila pevska prireditvev cerkvenega pevskega zbora v Podbrezju. — Violinistka gđ. Jožica Kalc je na koncertu v Mariboru igrala Mozarta, Bacha, Schubert-Friedberga, Brahmsa, Beethovna, Dvořaka in Pugnani-Kreislerja. Na klavirju jo je spremljal prof. V. Mirk. — 1. decembra so se vršili slavnostni koncerti tudi v Mariboru in Celju. — 3. decembra je v Mariboru koncertiral tamošnji pianist dr. Roman Klasinc. — 9. decembra pa pianist prof. Anton Trost. — 13. decembra so zagrebški Slovenci priredili cerkven koncert v cerkvi sv. Roka. Izvajali so Tomčevo slovensko mašo in več drugih slovenskih skladb. Na orglah je sodeloval prof. M. Tomc. — 14. decembra so koroški pevci peli v št. Vidu nad Ljubljano. — Na Koroškem samem so priredili koroški Slovenci tekom leta več koncertov. — V Mežici je pevovodja Zdravko Hartman vodil 15. novembra pevski zbor okrog 50 pevk in pevcev. — 13. decembra se je vršil v Mariboru dobrodelen koncert Pomladka Rdečega križa. Dijaški orkester je vodil Taras Poljanec, mladinski zbor Glasbene Matice prof. Bajde. St. Premrl.

Dopisi.

Slov. Konjice. (Proslava 30 letnice Kat. izobr. društva.) Slov. Konjice so se do sedaj malo ali pa nič oglašale v »Cerkvenem Glasbeniku«. Zdi pa se nam, da smo vredni, da vedo širši krogi, kaj vse se dela pri nas na glasbeno-kulturnem polju.

Dne 15. novembra smo imeli lepo slavo: praznovali smo 30 letnico obstoja Kato-liškega izobraževalnega društva. Za nami je že lepa doba velikopoteznega dela za narod. Naše prosvetno društvo se udejstvuje vsestransko: imamo dramatski, pevski, godbeni, fantovski in deklški odsek. Z vnemo in ljubeznijo se dela na vseh poljih. Dan naše proslave pa je potekal takole: Ob devetih smo imeli slovesno asistiranje sv. mašo. Izvajali smo prelepo Foersterjevo mašo v čast sv. Ceciliji. Cerkev je bila nabito polna. Pridigar, preč. g. Jakob Rihtar iz Maribora, je v lepih besedah govoril o pomenu prave

kulture, ki temelji na krščanskih načelih. Po maši smo imeli v društvenem domu slavnostno zborovanje. Govorili so razni govorniki, med katerimi je vredno, da omenimo g. Rihtarja, g. sodnega starešino Andreja Levsteka ter šolskega upravitelja g. Marija Bratuža. Lepe besede so nam polagali na srce. V splošnem so vsi poudarjali potrebo krščanske kulture v današnji dobi bojev in trenja. Narodu se ponujajo razni krivi preroki, ki obljubljajo raj na zemlji. Naše načelo pa bodi: s cerkvijo in narodom. Zborovanje se je zaključilo s himno »Povsod Boga« s spremljevanjem godbe. — Popoldne smo predvajali Jurčič-Delakovo dramo »Deseti brat«. Med odmori je igral društveni salonski orkester. Drama in orkester sta žela burno odobravanje. — Dan proslave smo zaključili z živahnim družabnim večerom. Na sporedu je bilo petje mešanega in moškega zbora, orkester, godba, simbolične vaje ter šaljivi prizori. Mešani zbor je izvajal I. in III. Dolinarjev venček narodnih pesmi, moški zbor pa koroške narodne pesmi. Pesmi so segle poslušalcem do srca ter so žele burno odobravanje. Ves spored je bil zamišljen v narodnem duhu, kajti tudi godba in orkester sta izvajala potpurije slovenskih narodnih pesmi. Višek družabnega večera je bil v izročitvi častne diplome mil. g. arhidijakonu Tovorniku Francu, dolgoletnemu voditelju konjiške prosvete. Dr. Franjo Macarol je v klenih besedah orisal trpljenje in zasluge našega dušnega pastirja. Govornika so čestokrat prekinili navdušeni vzkliki poslušalcev.

Zaključili smo 30 letno dobo vztrajnega in težkega dela za narod. Stopamo v novo dobo s trdnim prepričanjem, da edino prava krščanska prosveta more nuditi narodu pravo vzgojo ter ga pripraviti za težke življenjske naloge.

Tone Breko.

Glasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Po Mariji k Jezusu, 10 cerkvenih pesmi za moški in mešani zbor. Zložil Ferdinand Kalinger. Priredil Stanko Premrl, izdal in založil Viktor Čadež. Cena 8 dinarjev. Kalingerjevo življenjsko pot poznamo iz zadnje številke Cerkevne Glasbenika lanskega leta. Njegovo delo na cerkveno-glasbenem polju pa je obseženo v tej zbirki, ki je pred kratkim izšla. Kalinger je bil navdušen ljubitelj glasbe, brez dvoma tudi umetniško nadarjen, ni pa imel prilike, da bi se glasbeno izobrazil, zato ga lahko štejemo med samouke. Zato nosijo njegove pesmi v prvotni, nepopravljeni obliki znake, kot jih pri podobnih skladbah splošno opazimo: samouk polaga v prvi vrsti važnost na lepo melodijo; harmonija ima podrejeno vlogo, v poštev pridejo zlasti glavne tri stopnje. Modulatorična stran skladb je, če so le malo daljše, navadno pogrešena, ritmično so skladbe izprevržene, oblikovno ne odgovarjajo zahtevam lepe zaokroženosti. Če gre za izdajo takih skladb, je navadno porabna samo melodija, druge našteje glasbene elemente mora večča roka popraviti, urediti, izgladiti, tudi čisto na novo dodati. To delo je pri tej zbirki opravil St. Premrl. Zbirka, kot leži pred nami, dokazuje, da je to delo dovršil s čutom pijetete do skladatelja, katerega je pustil do besede, kolikor je le mogel. Morda je še najbolj globoko posegel v harmonični stroj in ga po svoje preoblikoval, tako da takoj vidimo, da sta bili na delu dve osebnosti. Zbirka je v tej obliki dostojen spomenik Kalingerju. Med pesmimi dobimo božične, obhajilne, postne, velikonočne, Marijine. Cena je v primeri z drugimi zbirkami izredno nizka, zato jo bo vsakdo lahko naročil in tako dokazal, da zna ceniti može, ki so na tihem in skriti pred svetom delali na polju slovenske glasbe.

M. Tomc.

»K oltarju božjemu stopimo.« Slovenska sveta maša. Na besedilo Gregorja Malija za mešan zbor in orgle zložil Franc Premrl, organist v Šmartnem pod Šmarno goro. Cena 15 dinarjev. Maša ima devet delov, ki se po besedilu lepo ujemajo z daritvijo na oltarju. Glasbeni stavek dobro teče. Vendar še vedno motijo nekatere neokretnosti, ki se javljajo pri vsakem skladatelju, ko se podaja na pot skladanja. To so zlasti: kratke, odsekane fraze; nekoliko suhoparne harmonije, ki jim manjka notranje napetosti; premajhna oblikovna izdelanost posameznih delov. Sicer je pa maša melodijozna, lahko izvedljiva in bo lepo donela.

M. Tomc.

Jezus, tvoji ljubljenci. Slovenska maša za mladino (za mladinski zbor ali ljudsko petje). Na besedilo Gregorja Mališa zložil Rozman Alojzij, organist v Zagorju ob Savi. Cena partituri 6 din, glasovom 2 din, pri naročilu nad 15 izvodov 1.50 din. Skladatelj, ki se je s tem delom menda prvič pojavil v javnosti, ima izraziti smisel za lepo melodijo; to ne samo v vrhnjem glasu, kjer navadno iščemo melodijo, ampak v ravno toliki meri v nižjih glasovih. Tudi harmonično-modulatorična in oblikovna stran posameznih delov je dobro izpeljana, zato bo vsak mladinski zbor vzel mašo z veseljem v roke. Skladba se giblje v obsegu, ki mladinskim glasovom najbolje leži, ogiblje se intervalov, ki so težji za zadevanje, iz začetnega motiva se logično razvija. Mladinskim zborom jo zelo priporočamo. M. Tome.

God svetnika-farnega patrona. Zložil Anton Jobst. V krepkem slogu zložena pesem bo, ako spremenimo začetek prve kitice, primerna za praznik kateregakoli farnega patrona. Zborom, ki so se naveličali vedno iste pesmi farnemu patronu v čast, bo s to pesmijo ustrezno. M. Tome.

Breda Šček: Slovenska maša za mešani zbor. Besedilo zložil Filip Terčelj. Cena 11 dinarjev. Na koncu maše so še tri mašne pesmi, trije božični odpevi k litanijam M. B. in nekake litanije M. B., dve vrstici dolge, iz katerih bi sodil, da se pojejo vse invokacije po istem napevu, kar bi bilo v tej obliki nekoliko monotono. »Jagnje božje« sploh manjka. Te maše ne morem šteti med najbolj posrečena dela skladateljice. Večina delov ne zadovolji, zlasti oblikovna stran je zanemarjena. V veliki večini pesmi se v hitrih presledkih vrstijo kaj različni takti, kar dá nekaj vrstic dolgi skladbi značaj nervoznosti. Tudi hitri, za skladateljico značilni prehodi kratkih notnih vrednosti v dolge ali obratno vplivajo na poslušavca nemirno. Le nekaj pesmi v tej zbirki je, ki pustijo pri poslušavcu čut zadovoljstva, pri večini pa človek ne ve, kaj bi z njimi počel. Pri naslednjih zbirkah bo treba temu posvetiti več pozornosti, sicer je vse delo zastoj, ker je vsled teh osnovnih napak velika večina pesmi že vnaprej obsojenih na smrt.

M. Tome.

Božični šopek Jezusu. 6 božičnih pesmi za mešani zbor in orgle. Zložil Franc Bricelj, organist v Št. Vidu nad Ljubljano. Cena 16 dinarjev. Vse pesmi so toplotno občutene in diha pravo božično razpoloženje. Zelo so pevne in gredo kar same v ušesa, tako da jih bodo pevci in poslušalci vzljubili. Brez dvoma bodo postale trajna last naših zborov. Na nekaterih mestih, ki so v ritmičnem pogledu precej kritična, bo moral pevovodja paziti, da bo note in pavze vzdržal točno po njihovi pravi vrednosti, sicer dobijo taka mesta kaj hitro drugačno lice, kot ga jim je hotel skladatelj dati.

M. Tome.

Oreste Ravanello: Adorazione. Giocondo Fino: Sanete Joannes. Obe skladbi sta izšli v Padovi v založbi »Guglielmo Zanibon«. Pisani sta za velike orgle. Prva stane lir 8, druga lir 6. Prva je v precej prosti obliki zgrajena na lastno temo, druga ima za tematično podlago znano himno v čast sv. Janezu, »Ut queant laxis«. Obe sta pa pisani nekako v istem slogu, ki je tipičen za italijanske orgelske skladatelje in rezultira morda iz bistva italijanskih orgel samih. Predvsem opazimo, da so melodije (teh namreč ne moremo prezreti pri tem slogu) občutene bolj vokalno kot instrumentalno, nekako v smislu široko razpletenih kantilen. Slog je na nekaterih mestih po našem pojmovanju bolj klavirski kot orgelski in sega do višin, ki jih naše orgle normalno sploh nimajo (trikrat črtani »a« ozir. »b«). Kljub nekaterim močno kromatičnim mestom je ves harmonični ustroj čudno preprost in prozoren, zato ima človek vtis, da manjka skladbam prave notranje napetosti. Odlikuje jih pa, kot rečeno, izredna melodijoznost, ki povsod kar sili na dan, lahkotnost in eleganca, s katero sta grajeni. Skladbi sta namenjeni za koncertne nastope in bosta kot taki dostopni in razumljivi slehernemu poslušalcu.

M. Tome.

Jezušček. Tri božične pesmi. Zložil dr. Jerko Gržinčič, 1936. Tik pred božičnimi prazniki so izšle v Salezijanski založbi na Rakovniku v Ljubljani te tri božične pesmi. Prva, zložena za sopran in mešani zbor, je ponatisnjena iz »Nove muzike«, diha

vseskozi veliko nežnost in pristrčnost ter je hvaležna skladba za cerkev kot za koncert. Druga: »Roža božična« je samospev za visok glas in bolj za klavir kot orgle; prikazuje novejšo glasbeno izražanje, ki je v melodiji pretežno recitativnega značaja, v spremljanju pa zlasti v modulacijskem oziru pestro in mikavno. Ta samospev je primeren predvsem za izvincerkvene prireditve. Zelo cerkvena in krepka božična pesem je tretja, ki naj jo pojo v prvem delu vsi soprani ali tenori, v drugem delu pa zbor, kakor je napisan. V zbirko se je vrinilo nekaj tiskovnih napak, ki si jih bo večina izvajalcev znala morda sama popraviti, pa jih radi gotovosti vendar tu omenjam: Na strani 3. manjka v 3. sistemu, 2. taktu v basu nota a; na strani 4. v zadnjem sistemu, 3. taktu so tri osminke triola; na strani 6. v zadnjem taktu v spremljanju: fis, cis, fis. Pesmi so od školijstva odobrene.

St. Premrl.

Sveta noč. Šest starih božičnih za klavir in petje z vsemi kiticami prav lahko priredil dr. Franc Kimovec. Izdala Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1936. Prirejene so sledeče pesmi: »Sveta noč«, »Glej, zvezdice božje«, »Tam stoji pa hlevček«, »Pojdimo s pastirci mi«, »Poslušajte vsi ljudje« in »Kaj se vam zdi, pastirci vi?«. Prireditve je večinoma dvoglasna, enkrat tri- in enkrat deloma štiriglasna, ki se pa moreta izvajati tudi deloma dvo- do triglasno. Prva, četrta in zadnja pesmica imajo vsaka še po eno varianto. Ker je izdaja namenjena — kakor se vidi — otrokom ozir. mladini in je kot taka v glasbenem stavku prav čedno prirejena, bi bil jako potreben še prstni red, kar bi vrednost izdaje izdatno povečalo. Zbirka stane 10 dinarjev. — St. Premrl.

J. C. Sychra: Te Deum laudamus. Pro choro unisono, organo comitante. 1936. Editio »Cyrill«, Pragae II 1370. — Znani češki cerkveni skladatelj podaja v tem delu krepko in enotno, gibko tekočo skladbo. Seže pa ta enoglasna skladba do visokega g, sklep, segajoč do a, je dvoglasen, orgelski stavek je vzoren. Seveda pri nas latinski Te Deumi sedaj ne pridejo več tako pogosto v poštev, odkar izvajamo slovenske. Ta ali oni pa bi se utegnil za skladbo zanimati.

St. Premrl.

Pesmi. Zložil Anton Hajdrih. Litografiral, izdal in založil Čemažar Josip v Ljubljani, 1936. Cena 40 dinarjev. Bila je prav hvalevredna misel, da se na novo izdajo Hajdrihove pesmi. Njegovi moški zbori in četverospjevi so postali Slovencem tako priljubljeni in so se tako udomačili, da so nekateri med njimi skoro ponarodeli in že nihče ne vpraša več, čigavi so. Posamezni Hajdrihovi zbori so bili sicer v zadnjih desetletjih v raznih zbirkah ponatisnjeni; prvotnih izdaj pa, ki so izšle pod naslovom »Jadranski glasovi« I. del l. 1878 in »Jadranski glasovi« II. del l. 1879, danes že skoro nihče ni več imel. V sedanji novi veliki izdaji bo Hajdriha in njegove pesmi globlje spoznal in lahko zopet uspešno izvajal tudi današnji rod. — V sedanji izdaji nam je Hajdrihov sorodnik, msgr. Viktor Steska, najprej podrobno opisal skladatelja Antona Hajdriha (1842—1878), podal pregled njegovih tiskanih skladb, ponatiskov in zapuščine. Nato slede Hajdrihovi zbori, četverospjevi, en samospev s klavirjem in dva cerkvena zbora: skupaj 29 skladb. Iz »Jadranskih glasov« so v sedanjo izdajo sprejeti vsi zbori in četverospjevi (24 skladb), dodana še daljša zbora: »Vodniku« in »Noč na blejskem jezeru«, samospev »Siroti« in dve cerkveni pesmi: ena za mešani, druga za moški zbor. Vse skladbe so v tej izdaji izšle popolnoma neizpremenjene: take, kot jih je Hajdrih zložil. Svetne so vsebinsko: domovinske, ljubavne ali drugače lirične, ter šaljive. Med njimi dobimo kratke, a krepko in jedrnatu zložene tvorbe, n. pr. »Slava Slovencem«, »Mladini«, »Zelje Slavljana«, »Slovo od lastovke«, »Zagorski zvonovi« itd.; toplo občutene četverospjeve: »Cerkvica«, »Pod oknom«, »Lahko noč«, »V tihi noči« in druge. Med daljšimi, živahno razgibanimi zbori se odlikujejo: »Jadransko morje«, »Mornarjeva tožba«, z učinkovitim baritonskim samospevom (eden izmed najlepših zborov), »Na boje (odločna koračnica), »Siroti«, nežno občuten moški zbor z altovskih samospevom, »Hercegovska«, ko v nji v srednjem delu nastopita četverospjev in zbor, »Petelinčkova ženitev«, krasen šaljiv zbor. Tudi »Vodniku« in »Noč na blejskem jezeru« sta daljši, prekomponirani skladbi. V zadnji nastopijo zbor, četverospjev in bariton. — Glavna Hajdrihova moč je v lepi, značilni melodiji; pa tudi harmonska plat je dokaj pestra, za

Hajdrihove čase naravnost izbrana, semtertja presenetljiva. Oblikovno so skladbe neoporečne. Tisk te izdaje je krasen in skoro brez napak. Naj bi našle na novo izdane Hajdrihove pesmi obilo odjemalcev in izvajalcev!

St. Premrl.

Cerkveni ljudski napevi. Zbral in uredil Luka Kramolc. Odobril škofijski ordinariat v Ljubljani dne 21. oktobra 1936, štev. 4579. Ljubljana 1936. Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani. Cena 50 din. — Pesmarice, namenjene cerkvenemu ljudskemu petju, se zadnji čas pri nas kar brž porajajo druga za drugo. Moji prvi, namenjeni šolam, je sledila splošna za ljudstvo. Nato je dr. Kimovec priredil za šolo »Sv. maša in pesmi«. Sedaj izišli »Cerkveni ljudski napevi«, zbrani in prirejeni od Kramolca, hočejo služiti nabožnemu petju v cerkvi, šoli in doma. V prvi vrsti je prireditelj hotel postreči šolski mladini, »ki želi vedno kaj novega, lepega, otroški duši primerne, domačega«. Hkrati naj bi ta zbirka rešila pozabe marsikatero lepo narodno-ljudsko pesem. Oglejmo si to zbirko! Pesmi je 50 in so prirejene za eno- in dvo-glasno petje z orglami. Po krajevnem izvoru so te pesmi: koroške (15) (največ iz velikovške okolice), štajerske (11), kranjske (10), dve goriški, 8 splošno ljudskih in štiri staroslovenske. Po vrednosti so zelo različne. Posebno pomembne in dragocene so kot staroslovenske označene: »Eno Dete je rojeno« in »Večno srečno je življenje« in zelo stari pristno slovenski napevi: »Jezus je od smrti vstal«, »Prelep je zelen rožmarin«, »O pridi, sveti Duh« in »Ali danes k tebi smo prišli«. Tudi je nekaj drugih, bodi starih bodi novejših pesmi, ki imajo izrazito, krepko melodijo, deloma resne, deloma živahne narave: n. pr. »Iz globine se glasi (v molu)«, »Poslan je angel Gabriel«, »Le tiho vsi to noč«, »Pojdimo s parstirci mi«, »O premisli človek grešni«, »Sveto je Marija, tvoje ime«. Precej pesmi je dalje preprosto melodijoznih, vendar dokaj toplo občutenih in vseskozi dostojnih. Značilne med temi so tiste koroške in druge, ki po svoji akordni melodiki kolikor toliko spominjajo na jodlerje: n. pr. štev. 1 (srednji del), 2, 7, 10. V Kramolčevi zbirki se nahajajo končno še pesmi, ki so deloma več ali manj suhoparne, morda deloma iz tujine k nam prinesene: n. pr. 3, 4, 8, 25, 29; št. 44 pa se mi zdi preveč sentimentalna in slabjšega svetnega značaja. In še o tej ali oni bi se moglo kaj dobrega ali slabega reči. — Nekaj pesmi je že znanih in tu samo ponatisnjenih ali nekoliko drugače prirejenih. So to: štev. 6 (Zdaj bomo videli Boga resničnega), ki je nekoliko premenjena »Praznika svetega« iz Foersterjeve starejše Cecilije, štev. 16 (»Eno Dete je rojeno«) nanovo harmonizirana, ki jo poznamo iz Cecilije, kakor tudi postna »Večno srečno je življenje«; štev. 14 in 20 (»Poslan je angel Gabriel« in »Čuj, o presrečni človek moj«), ki se obe nahajata v E. Adamičevih 21 napevih iz Kokošarjeve zbirke, tu nanovo prirejeni; št. 24 (»Oljsko goro tiha noč pokriva«) iz C. Gl. 1935, tu v bolj preprosti priredbi; štev. 36 (»Za Bogom najrajši Marijo častim«) iz C. Gl. 1920 in iz zbirke 40 Marijinih iz C. Gl.; štev. 38, povzeta deloma po litanijskem odpevu, priobčenem med litanijskimi odpevi, nabranih in prirejenih od dr. Kimovca; štev. 39 (»Marija skoz življenje«) iz C. Gl. 1926, tu z malo premenbo v začetku 4. takta; in štev. 41 (»O pridi, sveti Duh«), znana iz raznih zbirk, tu bolj figurirana. — Tudi blagoslovne pesmi so skoraj splošno znane, kljub temu pa nudi zbirka še dosti malo znanih oziroma neznanih pesmi. Pesmi so priredili sledeči naši skladatelji: Jobst (5), Pregelj (4), Kimovec (12), Emil Adamič (4), Železnik (5), Tome (4), Premrl (3), Foerster (1), Kramar (1). Harmonizacija je večinoma dobra, solidna, pesnim primerna, Kimovčeva deloma tematična-kontrapunktična; Adamičeva deloma bolj klavirska kot orgelska, Jobstova v štev. 28 in 43 na nekaj mestih malce prisiljena, Železnikova dokaj svojevrstna. Glede Kramolčeve harmonizacije pesmi »Častimo te« omenjam, da poje ljudstvo 17. takt v toniki, ne na dominantni. — V celoti bo zbirka svojemu namenu brezdvomno dobro služila; če bi bila še bolj prerešetana in prečiščena, bi bila pa še več vredna. Zbirko je lično natisnila litografija Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani. Sliko na naslovni strani je po starodavni freski v cerkvi pri Gospe sveti narisala Ksenija Prunkova. K partituri bi bili potrebni tudi glasovi, ki bi te cerkvene ljudske napeve napravili še bolj dostopne in uporabne.

Stanko Premrl.

Razne vesti.

† **Emil Adamič**. 6. decembra je umrl v Ljubljani mnogozaslužni slovenski skladatelj Emil Adamič. Malo pred dopolnjenim 59. letom ga je dohitela smrt in ustavila njegovo neumorno delo. Pokojni Emil Adamič je za prosep slovenske in jugoslovanske glasbe izredno mnogo storil kot učitelj, kot glasbeni učitelj, kot glasbeni poročevalec, največ pa kot skladatelj. Med slovenskimi svetnimi skladatelji je stal v ospredju. Število njegovih vsakovrstnih skladb je nebroj. Znal je zlagati umetno glasbo, istotako pa tudi dobro ljudsko, oziroma tolikanj našim razmeram primerno, da je zlasti kot zborovski skladatelj prodril v najširše ljudske pevske sloje. Slovenska glasbena javnost ga bo zelo pogrešala. Pokojni Emil Adamič je zlagal v prvi vrsti svetno glasbo: zборе, samospeve, za klavir, orkester, tudi za tamburice itd. Za cerkev je napisal troglasno mašo z orglami v čast angelu varuhu, priredil za mešani zbor 21 cerkvenih pesmi po napevih iz Kokošarjeve zbirke in še to in ono. O priliki bomo, če Bog dá, v našem listu opisali njegovo življenjsko pot in bogato glasbeno delo v posebnem članku. Naj počiva v miru! Slava njegovemu spominu!

Pokojni skladatelj Ignacij Hladnik je dobil na novomeškem pokopališču nagrobni spomenik v obliki orgel.

Preminula je 29. septembra 1936 v uršulinskem samostanu v Ljubljani učiteljica ročnih del č. M. Karolina Biščak, rodom Tržačanka. 35 let je pela v uršulinskem cerkvenem pevskem zboru in bila kot prva sopranistka s svojim lepim in močnim glasom dika tega zbora. Naj v miru počiva!

Slovenski skladatelj **Danilo Cerar** je zložil opereto v dveh dejanjih »Čevljar in vrag«. Dobi se v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

Pri otvoritvi frančiškanskega zavoda »Collegium seraphicum« v Ljubljani je operni orkester pod Neffatovim vodstvom zaigral za sklep III. Beethovnovu uverturo »Leonora«, v zvezi s Sattnerjevim zborom pa Sattnerjevo »Marija, kako si lepa« in Händlov Aleluja iz oratorija Mesija.

Umrl je 6. novembra v Ljubljani **Ivan Drazil**, magistratni pisarniški ravnatelj v pokoju, častni predsednik pevskega društva »Slavec«. Pokojni je bil v službi vzgleden uradnik. Mnogo zaslug si je stekel kot član raznih pevskih društev. Pod njegovim predstvom je pevsko društvo »Slavec« doseglo največji razmah in sloves. Naj v miru počiva!

Preminula je 1. novembra v Ljubljani v cvetu mladosti gdč. Marija Edita Polláček. Bila je marljiva članica stolnega pevskega zbora. Naj se raduje v Bogu!

Cerkveni pevski zbor plovdivske stolnice v Bolgariji je izvajal M. Tomčevo Slovensko mašo.

Izšel je II. zvezek slovenskih narodoslovnih študij, ki jih izdaja Glasbena Matica ljubljanska, odnosno njen Folklorni institut pod vodstvom g. Franceta Marolta. Knjiga stane 25 dinarjev in se naroča pri Glasbeni Matici v Ljubljani.

Izšlo je deset moških zborov »Fantje pojo« skladatelja Lovra Hafnerja. Dobi se v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

V založništvu Glasbene Matice je izšlo L. M. Škerjančevih 24 diatoničnih preludijev, zloženih za klavir in namenjenih slovenski mladini. Zbirko zelo priporočamo.

G. Andrej Rosulnik, organist in cerkovnik v Sinkovturnu pri Vodicah, je obhajal letos 30-letnico službovanja in 50-letnico življenja. Slavljencu, vnetemu kulturnemu delavcu in našemu zvestemu naročniku, k jubilejema prav iskreno čestitamo.

V ljubljanskem opernem gledališču so uprizorili novo resno operno delo »Bo tra Smrt« češkega skladatelja **Rudolfa Karella**. Pri tej operi more človek doživeti mnogo pristne lepote. Avtor se je premijere v Ljubljani osebno udeležil.

Rimsko katoliška verska občina v Dolnji Lendavi je nedavno razpisala mesto kantorja, t. j. cerkvenega organista in pevovodje. Rok je bil do 8. decembra 1936. Od prosilcev so zahtevali, da imajo spričevalo (diplomo) orglarske oz. glasbene šole. Znati morajo slovenski in madžarski jezik. Pred končno odločitvijo se je vršila volitev in javna skušnja. Pri nas na splošno ni več te navade. Svojtas pa je bila zelo razširjena in ima brezdvomno svojo vrednost.

Na Jančem pri Litiji je umrl 10. decembra tamošnji domačin organist Franc Jeltnikar. Služboval je na Jančem in v Štangi. Zadnja leta je bolehal na sušici. Bil je zmožen in vnet organist. Naj počiva v miru!

Pokojnemu knezu in nadškofu goriškemu dr. Frančišku B. Sedeju so v Stični 29. novembra odkrili spominsko ploščo.

II. ljubljanski festival, ki je določen za binkošti 1. 1937, bo obširnejši od prvega. Imel bo naslednje koncerte: 1) Slovensko narodno pesem, 2) Komorno glasbo, 3) Večer samosplovov, 4) Mladinski koncert, 5) Koncert orgelskih skladb, 6) Veliki simfonični koncert, 7) Zborovsko-vokalni koncert, 8) Cerkvni koncert, 9) Zborovsko-instrumentalni koncert, 10) Koncert promenadne glasbe (na pihala), 11) Opero, 12) Opereto.

V ljubljanskem Radiju so se v tekoči sezoni vršile že dve uri slovenske orgelske glasbe. Na prvi je g. Arnič izvajal skladbe Maška in Fajgeljna, na drugi pa Rančigaj Foersterja, Hladnika in Ocvirka. Ure se bodo nadaljevale.

Slovenec Slavko Skorpik doživlja v Berlinu kot sijajen violinist in član Schutz-Fürstenbergovega Tria velike uspehe. Skorpik je dovršil ljubljansko učiteljsko, poučeval na šolah v Ljubljani in v Trzinu, na kar se je popolnoma posvetil glasbi. L. 1931 je koncertiral na angleškem dvoru. L. 1933 si je ustanovil v Berlinu zasebno mojstrsko glasbeno šolo, ki pa so mu jo Nemci lani zaprli, ker ni nemški državljan. Letos namerava priti s svojim triom v Jugoslavijo in seveda tudi v Ljubljano.

Jos. Schildknecht-Springerjeva orgelska šola, do sedaj razdeljena v dva zvezka, je izšla letos v 19. izdaji prenovljena in skržena v en sam zvezek. Uredil jo je Otto Dunkelberg, stolni organist in učitelj orgelske igre na cerkvenoglasbeni šoli v Regensburgu. Knjiga stane vezana 126 Din in jo toplo priporočamo.

Občni zbor Cecilijinega društva v Zagrebu se je vršil na god sv. Cecilije 1936. Bil je to občni zbor po mnogih letih. Predsednik kanonik Janko Barle je občni zbor pozdravil in podal hkrati izčrpno tajniško poročilo. Iz njega izvem, da je nastalo od l. 1923 na Hrvaškem več pokrajinskih Cecilijinih društev oz. cerkvenih pevskih zborov v raznih mestih: v Djakovu, v Sarajevu, Osjeku, v Vinkovcih, Sisku, Zemunu, Mostarju, Novi Gradiški, v Brodu na Savi, v Gospiću, v Sremski Mitrovici, v Belgradu (v cerkvi Kristusa Kralja), v Smederevu, v Širokem bregu, v Virovitici, v Našicah in še drugod. Do ustanovitve Cecilijine orglarske šole, žal, ni prišlo, pač pa je prof. Franjo Lučić odprl v svoji šoli »Polyhymnia« orgelske tečaje. Izšel je »Hrvaški cerkvni Kantual«, ki je pa do zdaj še premalo prodril na cerkvene kore. List »Sv. Cecilija«, ki je obhajal v l. 1936 30 letnico svojega obstoja, prihaja na nekako polovico župnih uradov v zagrebški nadškofiji. Poročevalec je dalje omenjal lanski liturgični tečaj na Hvaru. Potem je prosil, naj bi ga občni zbor po 23 letnem urejevanju »Sv. Cecilije« opustil tega dela in istotako predsedništva. Spominjal se je svojih zvestih sodelavcev pri izdajanju društvenega glasila in se jim za pomoč zahvalil. Sporočil je, da je neki odličen prijatelj »Sv. Cecilije« sestavil pregled vseh skladb, ki so v dobi 30 let v listu izšle. Pregled izide v »Sv. Ceciliji«. Poročevalec se je v nadaljnjem spominjal zaslužnih pokojnih prijateljev in sotrudnikov »Sv. Cecilije«; med njimi tudi naših slovenskih mož: dr. Josipa Mantuanija in p. Hugolina Sattnerja. — Blagajniško poročilo je podal prof. Stjepan Kramar. Pri volitvah je bil izvoljen nov upravni odbor 29 članov in nadzorni odbor dveh članov. Na predlog dr. Josipa Andriča je bil za predsednika ponovno izvoljen g. kanonik Janko Barle.

ravnatelj nadškofijske pisarne in urednik »Sv. Cecilije«. Dr. Andrič je nato stavil še nekaj predlogov: 1. naj bi hrvatski škofje imenovali škofijske komisije za cerkveno glasbo, v kolikor jih še niso; 2. naj bi se gospodje bogoslovci učili orgljanja; 3. naj se društva Katoliške akcije bolj zavzemajo tudi za cerkveno glasbo. Občni zbor je sprejel prvi in tretji predlog; glede drugega pa izrazil željo, naj gospodje škofje odrede, naj bi se vsaj glasbeno nadarjeni bogoslovci učili tudi orgljanja, kakor se to godi že v temešvarski škofiji. Po prebranju raznih pozdravov in čestitk društvu je predsednik zaključil občni zbor.

Pevski tečaj zborovodij se bo vršil v Ljubljani od 27. do 29. januarja in sklenil s koncertom. Priglasel sprejema Pevska zveza v Ljubljani.

Češki cerkveni skladatelj **Karel Douša**, stolni kapelnik in profesor drž. konservatorija v Pragi, je v letu 1936 obhajal 60-letnico rojstva.

Uredništvo češkega cerkvenoglasbenega lista »Cyrille« je prevzel med letom 1936 P. Jan. Nep. Štikar, O.F.M., župnik pri Gospe Mariji v Pragi. »Cyrille« izhaja kot dvomesečnik šestkrat v letu in je izborno urejevan. Stane za inozemstvo letno 30 češkoslovaških kron.

»Peveec« za september-oktober in november-december je izšel kot 1.—2. in 3.—4. štev. XVI. letnika. List — literarni del — urejuje sedaj prof. M. Bajuk, glasbene priloge pa prof. M. Tome. List stane letno 30 Din in ga priporočamo.

Starejši harmonij ima za ceno 1300 Din na prodaj g. Jernej Jančar, organist v Javoru, p. Dolenja Hrušica pri Ljubljani.

Izvrsten klavir trdke Bösendorfer je na prodaj za ceno 11.000 din. Kje, pove naša uprava.

DAROV ZA »CERKVENI GLASBENIK«

Po 60 Din: g. Alfonz Breznik, trgovec glasbil v Ljubljani; g. Alojzij Mihelčič, župan v Mariboru; po 20 Din: g. Milan Kalan, sodnik v pokoju v Kranjski gori, g. Pavel Rančigaj, profesor glasbe v Ljubljani; po 10 Din: g. Franc Babič, organist v Škofji Loki, župni urad na Koroški Beli, g. Ciril Pirnat, trgovec v Ljubljani, g. Heribert Svetel, magistratni svetnik v Ljubljani, g. Anton Alfred Vodopivec, učitelj v Ljubljani, g. Franc Prelovšek, konservatorist v Ljubljani, g. Jakob Soklič, mestni župnik v Slovenjgradcu, g. Anton Skubic, župnik v Gor. Logatecu, g. Franc Požun, organist v Žužemberku, župni urad v Stranjah, g. Martin Železnik, učitelj v Sorici, g. Franjo Petek, organist v Ptuj.

Nadaljnji darovi: g. Alojzij Stroj, stolni kanonik v Ljubljani, 60 Din; župni urad v Mekinjah 50 Din; g. Martin Gorše, župnik v Matenji vasi pri Postojni, 40 Din; g. Alojzij Kralj, župnik na Gočah pri Vipavi, 30 Din; po 10 Din: g. Anton Vilar, fotograf v Dolenj. Logatecu, g. dr. Alojzij Merhar, kanonik ljubljanske stolnice, sedaj v Rog. Slatini, Salezijanski zavod na Rakovniku v Ljubljani, g. Ivan Sprahman, profesor glasbe v Mariboru, g. Luka Kramole, profesor glasbe v Ljubljani, g. Franc Vavpetič, župnik v Šenčurju pri Kranju, g. Gregor Mali, župnik v Ajdovcu, g. Jakob Rupnik, organist v p. v Stražišču pri Kranju. Najlepše se vsem zahvaljujemo in Bog povrni!

NAŠE PRILOGE.

Današnja glasbena priloga v obsegu 8 strani prinaša Kyrie, Gloria in pričetek Credo Anton Foersterjeve latinske maše »Quilisma« za mešani zbor in orgle (zložena tudi za orkester). Posamezni izvodi pri večjem odjemu po 2 Din, sicer 2.50 Din. Kdor bi hotel glasbene priloge dobivati celo leto v večjem številu, naj nam takoj sporoči. En izvod stalno naročenih letnih prilog stane 9 Din.

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah. Cena listu z glasbeno prilogo vred 40 Din, za dijake 25 Din, za inozemstvo protivrednost 60 Din letno. Uredništvo in upravništvo: Pred Skofijo 12/I. Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani Karel Čeč.